

B 352/52

VHK

A

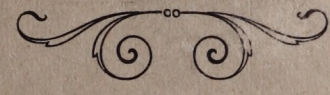
Bp.

FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK
TANÁCSÁNAK

HIVATALOS JELENTÉSE

1903. évi

MŰKÖDÉSÉRŐL.

BUDAPEST,

HEISLER J. kő- és könyvnyomdája.

1904. XI. 7. 1350.

B 352/52 / *K*
9640

350
F 87

1985

VÁROSI KÖNYVTÁR
BUDAPEST ❁ KÖZPONT.

B 352/52/14

KÜLÖN GYŰJTEMÉNY.
KI NEM KÖLCSÖNÖZHETŐ.

*rosi köz-
ácsa -
lis. 1903.*

H 16. 7. 13.

■ 16. 8. 12.
15. 9. 19.

A 16. 10. 19.

H 16. 11. 14.

23 4. 6.

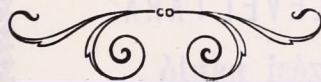
A

Bp. FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK
TANÁCSÁNAK

HIVATALOS JELENTÉSE

1903. évi

MŰKÖDÉSÉRŐL.

FSZEK Központi Könyvtár

BUDAPEST,

HEISLER J. kő- és könyvnyomdája.

1904. XI. 7. 1350.

1976

350
F 87

B 352 152

9640

K
A

HIVATALOS JELENTÉSE

1903. évi

MŰKÖDÉSÉRŐL

BUDAPEST SZÉKES FŐVÁROS
 LEVÉLTÁRA
 Beszerzési napló
 évszám 1904.
 folyó szám 727

BUDAPEST
 FŐVÁROSI LEVÉLTÁR
 1015 BUDAPEST, SZÉKES FŐVÁROS

TARTALOM:

	Lap:
Bevezetés — — — — —	1
I. Szabályozás — — — — —	5
II. Építésügyi szabályzat — — — — —	17
III. Katonai laktanyák beváltása — — — — —	20
IV. Utépités — — — — —	38
V. Vasutak — — — — —	41
VI. Vízű — — — — —	49
VII. Csatornázás — — — — —	51
VIII. Közvilágítás — — — — —	54
IX. Telegráf, telefon — — — — —	59
X. Vegyesek — — — — —	61
Befejezés — — — — —	63

MELLÉKLETEK.

1. A fővárosi pénzalap 1903. évi zárszámadása — — — — —	66
2. Az új hidakkal kapcsolatos rendezések alapjának 1903. évi zárszámadása	70
3. A katonai laktanya kisajátítási alap 1903. évi zárszámadása — — — — —	72
4. Az előleg alap 1903. évi zárszámadása — — — — —	74
5. A Kossuth-Lajos-utczai alap 1903. évi zárszámadása — — — — —	76
6. A halászbástya rendezésére szánt alap 1903. évi zárszámadása — — — — —	78
7. Az 1904. évi belkezelési költségelőirányzat — — — — —	80

Nagyméltóságu magyar királyi Ministerium!

Jelentésünket 1903. évi működésünkről törvényes kötelességünkhöz képest bátorkodunk ezennel bemutatni.

A mult esztendőhöz hivatásunk körében különösen két nagyfontosságú művelet szerencsés befejezésének emléke fűződik.

Az egyik: a dunai új hidak létesítése; a másik: a katonai laktanyák beváltása.

A hidak kezdeményezése még a 90-es évek elejére esik; s bár akkor előterjesztésünkhöz képest eleinte csak a Ferencz József-hid építéséről volt szó, a tárgyalások oda vezettek, hogy az 1893. évi XIV. t. cz. azonkívül az eskütéri hidat is felkarolta. Az előbbi a két parti városrész közlekedési ereinek nélkülözhetetlen, szerves kiegészítő kapcsát képezte, úgy, mint északon a Margithid. E két hid által a jobbparti és a balparti belső körut teljes körré fejlődött és az összforgalom első alapvető gyűrűjét képezi. Eme rendeltetésénél fogva a Ferencz József-hid már a 70-es évek óta mindig szem előtt lebegett s mikor az eszme megvalósulásának feltételei bekövetkeztek, szabályozási szempontból a helyzet olykép volt előkészítve hogy abba a hid szükségyszerűen beilleszkedjék. Így volt lehetséges, hogy a Ferencz József-hid a hozzátartozó rendezéssel együtt a millenáris évben a forgalomnak átadathatott.

Ellenben az eskütéri hid egyszersmind mélyreható szabályozási művelet szükségét idézte fel a Duna mindkét oldalán s főleg a régi belváros lényeges átalakítását és a Kossuth Lajos-utcza kiszélesítését vonta maga után, hogy így a hid megfelelő tágas utvonalon legyen elérhető, szerves kapcsolatba hozva a fő utvonalakkal. A feladatnak reánk hárult ezt a részét, amely tetemes kisajátítással volt összekötve, iparkodtunk úgy ellátni, hogy a hid építése, mire a sor reá kerül, zavartalanul meg-

indulhasson. Az építésnél vis major gyanánt felmerült késleltető akadály leküzdésével a kiváló műalkotás „Erzsébet-hid“ elnevezés alatt a múlt év őszén rendeltetésének átadatott és mi siettünk az utolsó rendezési munkákat, melyek csak a hid teljes elkészülte után voltak végezhetőek, legott befejezni, úgy hogy a folyó évre már csak a vállalati költségek leszámolása maradt vissza. A rendezés tehát, beleértve a Gellérthegy keleti oldalának a Szent-Gellért szobor elhelyezésével kapcsolatos monumentális kiképzését is, az elfogadott tervnek megfelelően immár végre van hajtva odáig, ameddig az feladatunkat képezte. Hátra van még a balparton az a részlet, mely a belvárosi plebániatemplom és a kegyesrendiek új elhelyezésével függ össze. A megoldás itt a székes-főváros törvényhatóságára vár és egy pillantás a balparti hidő közvetlen környékének mai csonka állapotára, igazolja a vágyódást, vajha a székes-főváros megtalálhatná a módot arra, hogy a belváros szabályozásának ez a nevezetes részlete is mielőbb keresztülvitessék.

A katonai laktanyák beváltásánál szintén egy évtizedet átkaroló és hatásában különösen üdvös munkálat befejezéséről szólhatunk. Az 1894. évi XX. t. cz., mely az Ujépület-, a Károly-, József- és Florián-laktanyát, valamint a Gellérthegyi erődöt a közös hadügyi kormány kezeléséből átvenni és értékesíteni rendelte, a székes-főváros fejlődésének történetében mindenkor nagyjelentőségű mozzanatot fog képezni.

Nem szenvedhet kétséget, hogy a felsorolt katonai objectumok, főleg pedig az Ujépület- és a Károly-laktanya utját állták a város rendezésének s mindannyi oly akadály volt a fejlődés természetes menetének, hogy csak hálával adózhatunk a törvényhozás azon intézkedéseért, mely a haladás utját szabaddá téve, azt eredményezte, hogy egyrészt ezek a területek természetes rendeltetésüknek adattak át, hogy másrészt katonai czélokra a modern igényeknek megfelelő épületek oly helyeken létesültek, ahol azok a városrendezés érdekeivel összhangban vannak. A beváltás művelete egyéb vonatkozásaiban is oly szerencsés conceptionnak bizonyult, melyből a transactió minden alanyára tekintélyes erkölcsi és anyagi előny származott.

Amint az új hidak építése, a laktanyák beváltása és párhuzamosan az 1896. évi országos kiállítás hovatovább vesztették ható erejüket a város fejlődésére s amint ezzel kapcsolatosan az általános közgazdasági depresszió következtében is az előbbi élénkséget úgy a magán, mint a középítkezés terén szembeötlő pangás váltotta fel: megjelent az az aggodalom, mely a multat hibáztatva és elítélve, a város szabályozását és fejlesztését új alapokra fektetni és merész nagy czélok kitűzésében óhajtott megnyugvást találni. Az illetékes tényezők, egyenként és összesen, áthatva a további haladás biztosításának vágyától, készségesen nyújtottak alkalmat arra, hogy székes-fővárosunk jövőjét a közletről vagy távolabbról érdekelt szakkörök bevonásával beható eszmecsere tárgyává tegyék. A tanácskozások ebben az irányban a mult

év tavaszán indultak meg, Széll Kálmán, akkori miniszterelnök úr vezetése alatt. A különböző áramlatok között, melyek részben nem számolva sem azzal, ami már megvan, sem azzal, ami tervezve van, a mutatkozó bajok orvoslásának előfeltételeit új szabályozási terv felállításában és erre általános pályázat kiírásában keresték, — részünkről szükségesnek láttuk reámutatni első sorban ama tévedésre, mely a főváros általános szabályozási és rendezési tervét a 70-es évekből fenmaradottnak hitte, holott a való az, hogy a kérdéses terv azóta a változott viszonyoknak és az újabb igényeknek megfelelően alapos revízió ment keresztül, — és szükségesnek láttuk reámutatni arra, hogy a célok kitűzésében erőviszonyainkkal számolni kell. Megnyugvással fogadtuk tehát a lefolyt eszmecsere eredményének összefoglalását abban, hogy mindenekelőtt egy kiküldendő szűkebb bizottság az illetékes hatóságok által máris megállapított szabályozási terveket vegye tüzetes vizsgálat alá s ahoz képest tegyen a továbbiak iránt javaslatot. A kérdés továbbfejlesztése az új kormányra maradt és nem szorul magyarázatra, hogy az az égetően sürgős nagy országos feladatok tömkelegében még nem juthatott időhöz a tárgyalások fonalát újból felvenni. Reméljük azonban, hogy a megkezdett actio meddő nem marad s legalább is azon felette actualis szükségletek kielégítésére fog vezetni, melyeket az értekezleten a következőkben jelöltünk meg:

1. a magán érdekeltiségnek rendszeres bevonása a vagyont gyarapító szabályozásokkal járó terhek viselésébe, mi által a közpénztár jelentékeny megkönnyebüléshez fog jutni;

2. a fővárosi pénzalap megfelelő javadalmazása az állam évi költségvetései útján addig is, míg az 1870. évi X. törvényczikkben ide szánt jövedelmi források 1920-ban s részben már 1910-ben mostani lekötöttségükből felszabadulnak;

3. a székes-főváros évi költségvetéseiben — az 1870. évi X. t. cz. 26. §-ának célzatához képest — bővebb gondoskodás a közmunkákról.

Egyebekben az alábbi fejezetekre hivatkozunk.

I.

SZABÁLYOZÁS.

A Virányos-
dülő és kör-
nyékének sza-
bályozása.

Az 1899. évi működésünkről szóló jelentésünkben főbb vonásaiban ismertettük azt a tervet, melyet műszaki osztályunk az I. ker., Virányos-, Kút völgy-, Istenhegy-, Orbánhegy- és Mártonhegy dülők szabályozására nézve kidolgozott.

A székes-főváros, mérnöki hivatalának javaslatára azt a kívánságát fejezte ki, hogy a szóban levő terv célszerűségi okokból három részre osztva vétessék tárgyalás alá s első sorban a szabályozás végleges megállapítása azon területre történjék, melyet a Zugligeti-ut, Napos-ut, Virányos-ut, Kút völgyi-ut és Csermely-ut határol, s mely a Hunyad-ormot, továbbá a Virányos- és Kút völgyi dülők egy részét foglalja magában.

Nekünk ezen kívánság ellen mi észrevételünk sem lévén, hozzájárultunk ahhoz is, hogy ez a szabályozási részlet a mérnöki hivatal részéről ajánlott módosítások tüzetes és együttes megvitatása céljából vegyes bizottságilag vétessék tárgyalás alá.

Ez a vegyes bizottság, miután a helyszínét is bejárta, a szabályozásra nézve a folyó évben egyetértő megállapodásra jutott.

A vegyes bizottság főbb megállapodásait a következőkben ismertetjük:

1. Azon főútvonalnál, melyet a Zugligeti-ut és Béla király-utja között 12-m. szélességben és 5%-os maximalis emelkedéssel terveztünk, módosítás van javaslatba hozva oly értelemben, hogy a Dániel- és Zugligeti-utak közé eső szakasz a 8501/5. és 8501/6. hrsz. telkek keleti határvonala, illetőleg ennek egyenes meghosszabbítása mentén 30 m. szélességben vétessék fel a szabályozási tervbe.

A vegyes bizottság az utvonal javasolt szélességébe a vízlevezető árkot is elhelyezi, míg a műszaki osztály tervezete szerint az árok a 12 mtr. szélességen kívül esett volna.

2. Némi módosítás van továbbá javasolva a nevezett utvonal Dániel- és Kút völgyi ut közé eső szakaszán, amennyiben a terepviszonyok az utszakasznak nagyobb kanyarulattal való vezetését teszik indokolttá.

3. A 8475. hrsz. Eperjessy-féle telken keresztül egy 10 mtr. széles utat terveztünk; minthogy azonban e telken időközben egy villa építettett akként, hogy az a tervezett utba esnék, ennél fogva a bizottság a kérdéses ut helyett oly utirányt javasolt, mely az építmény fennállását érinteni nem fogja.

4. A Kút völgyi-ut a régi nyomon 12 m. szélességgel és 10°/_o-os maximális emelkedéssel lett tervezve.

Ezzel szemben a mérnöki hivatal, oly tervet mutatott be, melyen a kérdéses ut 5°/_o maximális emelkedés mellett 20 m szélességűnek, ezenkívül mintegy 1600 méterrel hosszabbnak van felvéve.

A vegyes bizottsági eljárás során képviselőink készségesen elismerték, hogy a Kút völgyi-ut szabályozása a mérnöki hivatal részéről a lehető legjobb vonalozással és műszakilag kifogástalanul van tervezve, másrészt azonban nem mellőzhették rámutatni arra, hogy az ut létesítése a mérnöki hivatal tervezete szerint jelentékenyen nagyobb kisajátítási, útépitési és egyéb rendkívüli költséget fog igényelni, továbbá, hogy az utrendezéssel kapcsolatos kisajátítások nem lesznek fokozatosan telekszabályozások vagy építkezések alkalmával végrehajthatók, hanem egyes telekcsoportokat egyszerre és egyidejűleg kell majd kisajátítani.

Amennyiben tehát a székes-főváros a felmerülő jelentékeny több-költségtől nem riad vissza, a mérnöki hivatal szabályozási tervezetéhez a maguk részéről is hozzájárulnak, — kétségtelen előnyt látva abban, hogy a jelzett módon tervezett út közúti vaspálya befogadására is alkalmas lesz.

5. A Zugligeti utból kiágazólag a Szarvas vendéglő délkeleti oldalán a Hunyadorom felé leginkább gyalogosok részére 6 mtr. széles út volt tervezve, mely a 8500 hrsz telket átszelte volna. Minthogy az angol kisasszonyok tulajdonát képező e telken nagyobb szabású építkezés várható, a kérdéses utat a vegyes bizottság kelet felé majdnem a 8500/1. és 8501/9 hrsz. telkekig eltolni javasolta, azért is, hogy az ut szelidebb lejtővel legyen kiképezhető.

Ezekon kívül a vegyes bizottság megállapodásai közül kiemelendőnek tartjuk azt a 10 mtr. új utat, mely a Dániel-utból ágazik ki s az Eperjessy-féle telek mentén tervezett utba beolvadva, innen serpentin alakban a létesítendő Kút völgyi-utba torkol.

A vegyes bizottság által javasolt módosításokhoz a székes-főváros mindenben hozzájárult s miután azokat mi is elfogadtuk, ezzel a Virányos és Kút völgy-dűlők a fentebb körvonalazott részének szabályozási terve végleges megállapítást nyert.

A Béla Király
ut

Az I. ker. Béla király út a szabályozási tervben eredetileg egész hosszában 6 öl szélességgel szerepelt. A mérnöki hivatal és a műszaki osztályunk részéről megejtett tanulmányok és helyszíni felvételek azonban arra indítottak bennünket, hogy a kérdéses utat némileg módosítsuk.

Ehhez képest a székes-fővárossal egyetértésben elhatároztuk, hogy

1. a Béla király utnak a Kút völgyi-út és a 9134/3 hr. számú telek közé eső szakasza a jelenlegi szélességében maradjon meg, mert bár az egyes helyeken nem is éri el a 6 ölet, mégis az ottani forgalmi igényeket így is teljesen ki fogja elégíteni, s a jelenlegi állapot fentartásával megkíméltetnek azok az értékes kerítések, élősövények és ültetvények, melyek különben a szabályozásnak áldozatul estek volna.

2. Az út további szakaszában, tehát egészen a Nádor-kutig mindenütt 6 öl széles lesz, de a kiszélesítés két, rövidebb szakaszon, a helyesebb vonalozás okából és a terepviszonyok figyelembevételével oly eltéréssel lesz eszközöndő, hogy ennek következtében a 9139, 9071/2, 9097 és 9099. hr. számú telkek fognak a szabályozás által érintetni.

A lágymányosi téli kikötő környékének szabályozása.

A mult évi működésünkről szóló jelentésünkben közelebbről ismerttük a földmivelésügyi miniszterium által a Lágymányoson tervezett téli kikötő ügyét, valamint a vele kapcsolatosan részünkről tervezett szabályozás-módosítást.

A székes-főváros megállapodásainkhoz általában hozzájárult, s csupán azon park ellen merült fel észrevétele, melyet a felső medenczéhez szolgáló rakodópart és a beépítésre szánt telektömbök határán tervezett 12 öles főutvonal közé ékalakban beigtattunk.

A székes-főváros kívánsága ugyanis odairányult, hogy a parkterület a rakodópart nagyobbitása céljából ahhoz csatoltassék. Ezt a kívánságot azonban teljesíthetőnek nem találjuk; ugyanis a téli kikötő rakodópartjának magassága árvizvédelmi szempontból a Duna semmpontja felett + 9 méterben lett megállapítva, míg az ettől befelé eső terep magassága + 7.58 méter, amely minimalis niveaunak az elérése érdekében is itt igen tetemes feltöltésre lesz szükség. Az említett jelentékeny magassági különbség kiegyenlítéseül vettük fel a szabályozási tervbe a kérdéses parkot, a mely, ha felhagyatnék, ennek az volna a következménye, hogy a 12 öles ut a kibővített rakodópartnál 1.42 méterrel magasabbra kerülvén, az ut és a rakodópart közé, utóbbi megtámasztására egy, majdnem másfél méter magas falat kellene építeni, vagy pedig magát a 12 öles utat is a rakodópart magasságára kellene felemelni és a + 9 méteres fekszint a legközelebbi út 7.58 mtr. magasságával összekötni, ami igen nagy költséget igénylő feltöltést tenne szükségessé, s e mellett a mélyen fekvő telkek értékét, valamint beépítését igen hátrányosan befolyásolná.

A székes-főváros a park elejtését és a kikötő rakpartjához csatolását főleg a rakodópart nagyobb szélessége érdekében kívánta.

Ezzel szemben utaltunk arra, hogyha a téli kikötő felső medenczéje tényleg létesülne, a rakodópart a megállapított 45 méter szélességében a legmesszebb menő igényeknek is minden időre meg fog felelni.

Hivatkoztunk a tényre, hogy a fumei Via-Lidó csak 28 méter — a Riva-Szapáry pedig csak 34 méter széles, s ha ezek az utak, mint tengerparti kikötők, s egyuttal mint az átmenő forgalom közvetítői, az ottani igényeknek megfelelőnek, nem szenvedhet kétséget, hogy a lágymányosi rakodópart 45 méter szélessége olyan, a melynek kibővítésére törekedni a téli kikötő érdekében valóban nem indokolt.

Mindazonáltal, minthogy ez a szabályozás szoros kapcsolatban van az összekötő hid felett tervezett medenczével olyanynyira, hogy amennyiben a felső kikötő létesítésének eszméje kívánságunkhoz képest elejtetnék, s a kikötő csak az összekötő hid alatt létesülne, ebben az esetben maga a szabályozási terv is lényegesen módosulni fog és a vitás park kérdése is elesik, — ennél fogva a kérdés végleges megoldását a felső kikötő ügyének eldöntéséig függőben hagyjuk.

A Fortuna-köz kiszélesítése

A pénzügyminister úr azt a kívánságát fejezte ki, hogy a várbeli Fortunaköz, az új pénzügyministeri palota ide néző helyiségeinek jobb megvilágítása érdekében 8 öltre kiszélesíttessék. Attól tart ugyanis a pénzügyminiszter úr, hogy amennyiben a Fortuna-köz jelenlegi 6 öl szélessége mellett az északi oldalon levő telkek III., vagy IV. emeletes házakkal beépülnek, ebben az esetben a pénzügyminiszteri palotának ide néző földszinti és I-ső emeleti helyiségei igen fogyatékos világításban részesülnének.

A Fehérvári-
ut szabályo-
zása.

A szabályozás módosításához a székes-fővárossal egyetértőleg hozzájárultunk, oly feltétellel, ha a kiszélesítés költségeit az érdekelt kincstár viseli.

Azok a tárgyalások, melyeket az I. ker. Fehérvári-ut Ferencz József-híd, illetőleg Gellért-tér és Átlós-út közti szakaszának teljes 18 öl szélességében való végleges rendezése iránt a székes-fővárossal folytattunk, tudvalevőleg eredményre nem vezettek, mert bár a székes-főváros a szóban levő rendezési művelet végrehajtásához fűződő kiváló érdekek aktuális jelentőségét maga is átérezte, azonban a kiküldött vegyes bizottság abbeli megállapodását, hogy a felmerülő költségek felét viselje, pénzügyi viszonyaira hivatkozva, el nem fogadta, minek következtében a rendezést sajnálattal bár, de kénytelenek voltunk elejteni.

Az érintett váratlan fordulat következtében szoritkozva arra, amit a saját erőnkől is tehetünk, — elhatároztuk, hogy az ut 18 öl szélességéhez szükséges területeket a magánosoktól a fővárosi pénzalap terhére kisajátítjuk, illetőleg miután a területek egyrészét időközben egyes, kínáló alkalmak során egyezségi uton már is megszereztük, a kisajátításokat folytatjuk.

Elhatározásunkat arra a reményre alapítottuk, hogy amennyiben a Fehérvári-ut szabályozására szükséges területek rendelkezésre fognak állani, a székes-főváros az ut kiépítését mielőbb mégis csak végre fogja hajtani.

A kisajátításokkal annyira előrehaladtunk, hogy biztos reményünk van arra, miszerint az utvonal szabályozására szükséges területeket a székes-fővárosnak a jövő év folyamán átadhatjuk.

Az I. ker.
Sas-hegy és
a Németvölgy
egyrészének
szabályozása

Műszaki osztályunk az I. ker. Sashegynek és a Németvölgy nyaraló övezetbe eső részének szabályozására irányzott tanulmányait befejezván, ennek eredményeként egy szabályozási tervet mutatott be, felölelve abba azt a területet, melyet a budai külső körut Villányi-uti szakasza, a Budaörsi-ut, a tervezett sashegyi műárok és a Németvölgyi-ut határol.

A szabályozás tervezésénél műszaki osztályunkat a következő főszempontok irányították:

Az uthálózat főközlekedési erei a forgalmi góczpontokon egymással összeköttetésbe hozandók; a meredek, és vízlevezetésre is szolgáló utak inkább csak árkok gyanánt hagyassanak meg; minden telek a kedvezőtlen terepviszonyok mellett is közutról legyen megközelíthető, végül, hogy a szabályozás művelete a vidék fejlődése szerint beálló szükséghez képest fokozatosan legyen végrehajtható.

A fentiek figyelembevételével készült szabályozási terv főbb vonásokban a következő dispositiókat tartalmazza:

A környéknek három főútja lesz, melyek különböző irányból a farkasréti köztemető kapujához vezetnek. — Az egyik fő ut a már meglevő Németvölgyi ut.

A másik a Budaörsi- és Villányi-utak találkozásánál levő dülő utból indul ki és alapjául fog szolgálni a megjelölt terület északi része uthálózatának; szélessége ezen utnak 15 méter és legnagyobb emelkedése 6.8%. A harmadik fő-ut, kiindulva a kelenföldi Átlós-ut és a Karolina-ut találkozásánál levő térből, a sashegyi műárok irányát követi; a körvasutat és a déli vasutat ezen ut aluljáróban keresztezi. Kelenföldi szakasza összeesik a Hamzsabégi-ut egy részével, melynek vonalozását a terv olyképp módosítja, hogy a vasuti terület igénybevétele, s a meglevő ideiglenes utak haszná-

latának zavarása nélkül legyen kiképezhető úgy az ut, mint a hegyi vizet vezető műárok is. Ez utóbbira való tekintettel az út szélessége 25 méterben van felvéve. Az út lejtése felső, mintegy 700 méter hosszú szakaszán 7.8%-, különben pedig a 7%-on alul marad.

A mellék utak esési viszonyai és szélességi méretei a forgalmi jelentőség szerint lettek tervezve, megjegyezvén, hogy 10%-nál nagyobb emelkedés nem fordul elő.

Parkok a szabályozási tervbe felvéve nem lettek, arra való tekintettel, hogy az egész terület a nyaraló övezetben fekszik. Ellenben a kiránduló közönség számára több kisebb-nagyobb nyughelyről van gondoskodva.

Végül, ami a vízlevezetést illeti, eziránt a terv akként gondoskodik, hogy a mai állapot a szabályozási terv fokozatos végrehajtásával fog rendezést nyerni.

Mielőtt e terv fölött érdemileg határoztunk volna, azt a székes-főváros közönségéhez tettük át, hogy nézeteit, kívánságait előzetesen megismerjük.

A Klemm-féle telken levő park kiterjesztése a Margit-körutig.

A székes-főváros kebelében az az eszme merült fel, hogy a statisztikai hivatal palotája előtt, a Klemm-féle telken létesített park kiterjesztessék a Margit-körutig.

A mérnöki hivatal megejtven a számításokat, kitünt, hogy csak a kisajátítás költségei mintegy 250.000 koronára rugnának.

A székes-főváros tanácsa azzal a kívánsággal járult elénk, hogy a kisajátításokat a fővárosi pénzalapból eszközöljük.

Ezt a kívánságot azonban nem teljesíthettük. Nem vállalkozhattunk ugyanis a művelet végrehajtására azért, mert eltekintve attól, hogy a terek, parkok létesítése általában a székes-főváros feladatát képezi, a kérdéses park a Margit-körut felé az Oszlop-utcza irányában mintegy 40 méteres vonalon amugy is nyitva van, ily viszonyok között pedig nem volna indokolható, de a czéllal sem állna arányban annak a nagy anyagi áldozatnak a meghozatala, melyet a park kiterjesztése igényelne, — mindezekről eltekintve, a székes-fővárosi tanács kívánsága nem volt teljesíthető, mert a fővárosi pénzalap más fontos és halasztást nem tűrő műveletek által annyira igénybe van véve, hogy azt a szóban levő újabb költséggel már nem véltük megterhelhetőnek.

Uj utcza a Zárda- és a Niedermayer-utczák között

A II. ker. Rézmál-dülő és környékére vonatkozó szabályozási tervbe egyebek közt egy 4 öles uj utca van felvéve, mely a $(\frac{6156}{1} \frac{6156}{2} \frac{6156}{3} \frac{6156}{4})$ hrsz. Feszl-féle, és a 6157. hrsz. Faber-féle telkek között elhaladva, a Zárda-utczát a Nidermayer-utczával köti össze.

Az említett utcza vonalozása eredetileg akként lett megállapítva, hogy területe egészben a 6157. hrsz. telekből vétessék, különös figyelemmel arra, hogy ez a telek üres, míg a szemben fekvő telek már villával be van építve, másrészt, hogy az utcanyításnak az utóbbi teleknél értékes fák is esnének áldozatul.

Tekintve azonban, hogy időközben az érdekelt két telek tulajdonosa egymásközt oly megállapodásra jutott, amely szerint a kérdéses utcza területét mindketten természetben szolgáltatják, még pedig abban a mérvben, illetőleg arányban, hogy a Feszl-féle telekből 1½ öl, míg a Faber-féle telekből 2½ öl vétessék, ennél fogva az utcza vonalozását ehhez képest

módosítottuk már azért is, mert ez az utcza főleg a fenti telkek érdekeit lesz hivatva szolgálni.

A Szemlő-
hegyen szer-
pentin-ut.

A III. ker. Szemlőhegy szabályozási tervébe egyebek közt fel van véve egy 13 öl széles szerpentin-ut, mely időközben a „Pusztaszeri-ut“ elnevezést nyerte. Ez az ut eredetileg akként lett tervezve, hogy kiindulási pontja a Szépvölgy- és Ürömi-utczák találkozásánál legyen.

A Zöldmáli-ut kiépítésének tárgyalása alkalmával, hogy a szabályozási vonalba eső és jól jövedelmező koresma épület áldozatul ne essék, már 1900-ban elhatároztuk, hogy a szerpentin-ut kiindulási pontja mintegy 140 méterrel eltolassék.

Ennek folyománya volt a székes-fővárossal egyetértő az a további intézkedésünk, mely szerint a kérdéses ut vonalozását is jelentékenyen módosítottuk, mi által eléretett az az előny is, hogy az út jobban fog a terepviszonyokhoz simulni, továbbá a Kilátás-utcza, mely egyébként a Karmelita-utczánál, mint zsák utcza végződött volna, a szerpentin utba volt beköthető, másrészt a szerpentin-ut déli szakasza az eddigi öblös alakulás helyett egyenes kiképzést nyert s ezzel a Loydl-féle telken az eredeti szabályozási vonalba épített ház elkerültetett, végül, hogy a beigtatott nagyobb kanyarodás folytán elkerülhető lesz mintegy 10 méter magas hegyoldal leásása, ami az utépités költségeit jelentékenyen apasztani fogja.

Az Ujvilág-
utcza és a
Károly-körut
között terve-
zett uj utcza
elejtése.

A székes-főváros a központi városháza telkének és a környéknek szabályozására vonatkozó tervébe felvette egyebek közt egy 6 öles uj utcza nyitását az Ujvilág-utcza és a Károly-körut között.

Már 1901-ben, midőn az említett szabályozási tervet tárgyaltuk, azon meggyőződésünknek adtunk a székes-főváros irányában kifejezést, hogy a kérdéses uj utcának forgalmi szempontból jelentősége nincsen, az tehát felesleges, a döntést mindazonáltal a székes-fővárosra bíztuk, mint a kinek a kapcsolatos, és jelentékeny kisajátítási költségekkel számolnia kell.

A székesfőváros a kérdéses uj utcának a szabályozási tervben való behagyása mellett határozott a nélkül azonban, hogy a kisajátítási költségek fedezetét kijelölte volna.

Ebből előállott az a helyzet, hogy az uj utcza által érintett telkek tulajdonosai, akik építkezni óhajtottak, építési engedélyt nem nyerhetnek, viszont az az igényük, hogy telkük sajátíttassék ki, fedezet hiánya miatt nem volt kielégíthető.

A kérdés felebbezés folytán végre is a belügyminiszter elé került, aki az uj utcának a szabályozási tervből való törlését rendelte el.

A Kaplony-
utcza meg-
hosszabbí-
tása a Muze-
um-körutig.

Számolva a közlekedés igényeivel, a székes-főváros kívánságára hozzájárultunk ahoz, hogy a IV. ker. Papnövelde-utcza, és illetőleg Kaplony-utcza folytatásában a Muzeum-körutig, erre merőlegesen egy 6 öles utcza vétessek fel a szabályozási tervbe.

A Pozsonyi-ut
és Személy-
nök-utcza
kiszélesítése

Az ugynevezett parlamenti villamos-vasutra nézve az volt az eredeti megállapodás, hogy ez a vasut egyelőre a Személynök-utcza és Pozsonyi-uton át vezetessék az Erzsébet-gőzmalom előtti térig, mig végleges helyéül a rakpart lett kijelölve. E vasut közigazgatási bejárásán azonban a bizottság annak a nézetének adott kifejezést, hogy amennyiben az említett két ut legalább 20 méterre kiszélesíttetnék, a villamos vasut ezen a nyomon véglegesen megmaradhatna. Az utak kiszélesítése ma még minden nagyobb nehézség nélkül volna keresztülvihető, mert azok a telkek, melyekből a

kiszélesítésre szükséges terület elvonatnék, s melyek a fővárosi pénzalap tulajdonában vannak, nincsenek beépítve, viszont az a terület, mely a kiszélesítésre belőlük elvonatnék, a tulsó oldalon a 40 mtr. szélességű Rudolf-rakpart és Ujpesti rakpartból pótolható.

Ezt a szabályozást a magunk részéről el is határoztuk azzal egyetemben, hogy a Pozsonyi-ut végződésénél az említett ut kitorcolásának kedvezőbbé tétele érdekében tér keletkezzék, illetőleg, hogy a tér céljára a fővárosi pénzalap tulajdonát képező 685·10 □ öl térfogatu telek felhasználassék. A székes-főváros azt a kívánságát fejezte ki, hogy a Személynök-utcza és a Pozsonyi ut szélessége 23 méter legyen, a rakpart pedig érintetlenül maradjon, vagyis, hogy a nevezett utvonalak kiszélesítése az ottani dunaszabályozási telektömbökből eszközöltessék.

A magunk részéről azonban a székes-főváros kívánságával szemben eredeti álláspontunkhoz ragaszkodtunk, mert meg voltunk győződve arról, hogy a Személynök-utcza és a Pozsonyi-ut 20 méter szélességben a forgalomnak nemcsak a jelen, de a jövőben kialakulható igényeit is teljes mértékben ki fogják elégíteni s az ellenkező vélemény konkrét okokkal nem igazolt és nem is igazolható feltevésre van alapítva. Ami pedig a dunaszabályozási telkeknek a rakpart területéből való kiegészítését illeti, ennek igénylésétől nem tekinthettünk el, mert a telektömbök a megcsonkítással értékeikből aránytalanul veszítenének, amit igazolható szükség nélkül azért sem lehet megengedni, miután ezek a telkek éppen a székes-főváros szabályozási céljaira lesznek értékesítendőek.

Igaz ugyan, hogy a rakpart, mely ma 40 méter széles, a szabályozás végrehajtása és illetőleg a dunaszabályozási telkek kiegészítése után 5 méterrel keskenyebb lesz, de viszont megszabadul egyszersmind a közuti vasuttól és 35 méter szélességében bizonyára teljesen ki fogja elégíteni azokat az igényeket, melyek egyébként a forgalom lebonyolítása szempontjából hozzáfűződnek.

Ujból is kértük tehát a székes-fővárost, hogy a felhozott okokat megfontolás alá véve, megállapodásainkhoz hozzájárulni sziveskedjék.

Az elejtett Csanády-tér és környékének szabályozása.

Az V. kerületben tervezett Csanády-tér a belügyminister ur döntésével elejtetvén, annak helyén a székes-főváros a Tátra-utcának a Wahrmann utczáig való meghosszabbításával két telektömböt alakított.

Kapcsolatban revízió alá került a környék szabályozási terve is különösen abból a szempontból, hogy a Csanády-tér némileg pótolassék.

E tekintetben a székes-fővárossal egyetértőleg elhatároztuk, hogy a Sziget-, Hollán-, Korall- és Tátra-utcák között tervezett két park az ujpesti rakpart és a Váczi uthoz való aránylagos távolság elérése érdekében a Pannonia-, Korall-, Csáky- és Sziget-utcák között fekvő Luczenbacher-féle teleknek a Sziget-utcza felé eső részére helyzettessék át olykép, miszerint a megmaradó háztömb, és a park között egy 6 öles utcza hasítandó ki; továbbá elhatároztuk, hogy az elejtett Csanády-tér szomszédságában tervezett park a magántulajdont képező telekről a fővárosi pénzalap tulajdonát képező telekre kerüljön, ingyen engedvén át telkünket az említett közczélra.

A Dévényi-ut folytatása.

A VI. ker. Dévényi-ut folytatásában egy 8 öles utcza van tervezve, mely egyfelől a m. kir. államvasutak telkét, másfelől Bezubiák Sándor telkét érinti.

A m. kir. államvasut a saját telkét a rákosi rendező pályaudvar kibővítésére szánván, az volt az óhajta, hogy kérdéses telke érintetlenül maradjon s tehát, hogy a 8 öles ut teljes szélességében a Bezubiák-féle telken nyitassék meg.

Ezen óhajta kielégítése azzal a következménnyel járna, hogy mivel a Bezubiák-féle telek mélysége csak 14 öl, ha ebből 8 ölet az ut foglal el, a megmaradó 6 öles sáv az építésügyi szab. szerint önálló beépítésre alkalmas nem volna, úgy, hogy azt egészben ki kellene sajátítani.

Ebből folyólag a m. kir. államvasutak említett óhaja csak oly feltétel alatt volna teljesíthető, ha az ut áthelyezésének következményét, vagyis a Bezubiák-féle telek kisajátítását viselnék.

A jelzett irányban a tárgyalások a m. kir. államvasutakkal folyamatba is tétettek, azonban eredményre nem vezettek, mert a vasut a kisajátítás költségeinek viselését megtagadta.

Ily viszonyok között megmaradtunk a szabályozási terv azon rendelkezése mellett, mely szerint a kérdéses ut területe az államvasutak és Bezubiák telkéből egyenlően 4--4 öl szélességben vétessék.

Az út vonalozásának kérdése ismét fölmerült a nyugati pályaudvar szentelepe és fűtőházának kihelyezése ügyében megtartott közigazgatási bejárás alkalmával, de mivel a m. kir. államvasutak képviselőivel a meg egyezés ekkor sem volt létrehozható, az ügyet a kereskedelemügyi miniszter úr elé terjesztettük abban a reményben, hogy a kérdés felsőbb helyen mégis csak a kívánt megoldáshoz fog vezetetni.

Sajnos azonban, reményünk nem teljesült, mert a kereskedelemügyi miniszter ur azt az álláspontot foglalta el, hogy az ut megnyitása az államvasut telkének igénybevétele nélkül oldandó meg és emellett a vasut az ekként felmerülő kisajátítási költségekkel sem terhelhető meg.

Ebben azonban nem nyugodhattunk meg, mert nem találtuk méltányosnak, hogy azokkal a kisajátítási költségekkel, melyek az utnak az államvasutak különleges óhaja szerinti áthelyezése folytán merülnének fel, egyedül a székes-főváros terheltesék meg; másrészt az út elejtését sem mondhattuk ki, mert ez az ut a szabályozási tervbe a városrendezési és forgalmi érdekek beható mérlegelése után lett felvéve és tény az, hogy a Dévényi-ut folytatására mulhatlanul szükség van, tekintve egyrészt, hogy abba számos oly közlekedési ér torkol, melyek különben csak utcákat képeznének, tekintve másrészt, hogy az ut jelentősége a rákosi rendező pályaudvar kibővítése folytán csak növekszik olyannyira, hogy amennyiben itt az ut tervezve nem volna, annak létesítésére a vasuti vállalatot egyenesen kötelezni kellene, mert a székes-főváros határában ily vasuti telepet párhuzamos utak nélkül concedálni olyképpen, hogy az közvetlenül érintkezzék a magán építési telkekkel, egyáltalán nem volna helyes.

Ebben a helyzetben az ügyet a belügyminister ur elé terjesztettük azzal a javaslattal, méltóztatnék oda hatni, hogy a Dévényi-út folytatásában tervezett út megnyitásának a kérdése a különböző közérdekek együttes figyelembevételével nyerhesse megoldását.

Az angyalföld szabályozása.

A dunabalparti körvasut megépítése folytán szüksége merült fel annak, hogy az angyalföldi dülő szabályozási terve revisió alá vétessék.

E kérdés tanulmányozása céljából annak idején vegyes bizottság lett kiküldve, a melynek elvi megállapodásai főleg oda irányultak, hogy az

angyalföldi állomás előtt megfelelő tér létesíttessék, amint ez a vasuti állomások mellett a közforgalom érdekében általában kívánatos, továbbá, hogy az angyalföldi állomás a Váczi-uttal egy főútvonallal összeköttetésbe hozassék.

A részletes szabályozási tervnek a felmerült kívánságok figyelembevételével leendő kidolgozása a székes-fővárosi mérnöki hivatal feladatává tétetett.

A mérnöki hivatal munkálatával elkészülvén, a szabályozási terv tárgyalására a folyó évben került a sor.

A terv szerint a mérnöki hivatal az eljáró vegyesbizottságnak a tér létesítésére irányuló kívánságát úgy a vasuti állomás szempontjából, mint általános város rendezési szempontból helyesen és czélszerűen vezette megoldásra az által, hogy négy térséget tervezett, egymástól kellő távolságban és jól megválasztott helyeken.

Nem számolt azonban a terv a bizottság abbeli kívánságával, hogy a vasuti állomás a Váczi-uttal egy főútvonallal hozassék összeköttetésbe. Ez az oka, hogy műszaki osztályunk az angyalföldi dülő szabályozásának módosítására külön tervet mutatott be, melybe, a székes-fővárosi mérnöki hivatal javaslatain túl menve, a vasuti állomás és a Váczi-ut illetve a Duna közt egy átlós utat igtatott be, 25 méter szélességgel.

A magunk részéről ezt az átlós utat annál is inkább helyesléssel vettük, mert nemcsak az állomás szempontjából tulajdonitunk annak jelentőséget, hanem azért is, mert az útvonal az állomástól egészen a Dunáig, illetőleg a tervezett faközraktárakig kényelmes összeköttetést fog létrehozni, másrészt szerves kapcsolatba hozza Újpestet a székes-főváros közlekedési ereivel, valamint alkalmas lesz közúti vasut befogadására is.

Egyebekben a műszaki osztály terve a szabályozás következő módosítására terjed ki:

1. a Balzsam-utca az ottani térből kiszélesíttetik 25 méterre; az aluljáró miatt lesülyesztett Béke-utca külső szakaszán két mellék utca nyitattik, még pedig az, mely a tér felőli oldalon lesz, 25 mtr, míg a tulsó oldalon tervezett másik utca 12 méter szélességben.

A most említett 25 méteres mellék utcától kezdve átlós irányban fog haladni a szintén 25 méter szélességű főútvonal a Tahi-utczáig, melylyel egyesülve, 24 öl szélességben jut ki a Dunáig.

2. A Szobor-utca, mely ez idő szerint 8 öl széles, a tervezett térig meghosszabbítva 10 öltre szélesíttetik ki.

3. A 8 öl széles Faludi-utca meghosszabbítást nyer a vasuti állomás előtti térig.

4. A Rákospalotai-ut, mely ugyancsak 8 öl széles, szintén meghosszabbíttatik a térig.

5. A Gönczöl-utca, mely a körvasut, illetőleg a budapest-esztergomi h. é. vasut alatt aluljáró alakjában lesz átvezetve, s a mely jövőben főközlekedési ut jellegével fog birni, a Rákospalotai uttól az újpesti határig 45 méterre szélesíttetik ki; ebből a szélességből az aluljáróra 21 mtr. fog esni, míg ettől jobbra-balra 12—12 mtr. széles mellék utak lesznek.

A tárgyalások e szabályozási terv megállapítására vonatkozólag a székes-fővárossal még folyamatban vannak.

A székes-főváros megismételte azt az előterjesztését, hogy a VII. ker. Gizella-út a keleti oldalon az előkertek elvonásával 8 öltre kiszélesít-

tessék, s ez a kiszélesítés esetről-esetre, építkezések és telekredezések alkalmával történjék.

A magunk részéről utaltunk azokra az okokra, melyek miatt a kiszélesítésnek ezt a módját már az első alkalommal, nevezetesen 1899-ben nem helyeselhattuk.

A Gizella-uton ugyanis elég széles járda mellett 6 20—6 50 mteres kocsit van és mivel ez az ut csak alárendelt forgalmi jelentőséggel bír, nem szenved kétséget, hogy jelenlegi szélességében a hozzáfűződő forgalmi igényeket teljesen kielégíti.

Hangsúlyoztuk a székes-fővárossal szemben, hogy a Gizella-ut valami nagy forgalmi jelentőséggel már azért sem bírhat, mert a kerepesi-ut felől jövő, s a Váci-út felé törekvő kocsiforgalom bizonyára a Hungária köruton fog haladni, és nem fog kerülővel e körutról a Stefána utra letérni, hogy azután a Gizella-uton haladjon tovább.

Egyébként a székes-főváros újabb előterjesztése folytán műszaki osztályunk a helyszíni viszonyokat is huzamosabb időn át figyelemmel kísérte és arra a tapasztalatra jutott, hogy az útvonalon egyidejűleg 2—3 kocsinál több alig közlekedik.

Megfontolást igényel továbbá az is, vajjon helyes-e, méltányos-e az ingatlanok tulajdonosait ily viszonyok mellett az összhang rovására megfosztani előkertjeiktől, melyeket a fennálló szabályok értelmében létesítettek? Ezekhez járul, hogy a székes-főváros a Gizella-út kiszélesítését nem egyszerűen, hanem esetről-esetre, telekredezés, vagy építkezés alkalmával kívánja végrehajtani, ami, figyelemmel arra, hogy az útvonal számos telke már be van építve, s tehát újabb építkezés, vagy telekredezés itt hosszú időn át csak szórványosan várható, — annyit jelentene, hogy a kiszélesítés minden valószínűség szerint évtizedeken keresztül sem lenne végrehajtva, s az útvonal, mely ma szabályos előkertek által van szegélyezve, — ki- és beugró vonalok által disztelenítették.

Mindezeket a körülményeket a székes-főváros újabb megfontolásába ajánlottuk, oly hozzáadással azonban, hogy amennyiben a kiszélesítéshez ezután is ragaszkodnék, szándékának megvalósítása elé akadályt nem kívánunk gördíteni.

A szent-lőrinczi határmentén utak elajtése. A X. ker. Gyömrői-út, magyar államvasut és a Szt-Lőrinczi határ közé eső területen két 8 öles utcza volt a szabályozási tervbe felvéve, figyelemmel arra, hogy a székes-főváros a balparti fásítási övezetet fejleszteni fogja.

Minthogy azonban a székes-főváros a fásítási övezet fejlesztésének eszméjéről lemondott, s ezzel a tervezett két utcza szüksége és jelentősége is megszűnt, ennél fogva a székes-főváros előterjesztésére a szóban levő utczákat a szabályozási tervből töröltük.

A rákospatak szabályozása A Rákospatak medrének szabályozását főleg két körülmény teszi szükségessé; az egyik az, hogy a patak Budapest határában nem bír az árvíz befogadására elegendő szelvénynyel. a másik körülmény pedig abban rejlik, hogy a patak folyása nagy részben nem halad a völgy legmélyebb hajlásában.

E két körülményhez járul a város szabályozás és rendezés érdeke, mely megkívánja hogy a Rákos patak a vidék szabályozási tervébe összhangzatosan beillesztessék.

A szabályozási tervet a székes-fővárosi mérnöki hivatal még 1892-ben

dolgozta ki és mutatta be, s bár annak idején a tervnek a helyszíni viszonyok alapján való megvizsgálására e tanács és a székes-főváros hatósága kebeléből vegyes bizottság alakított, ez a vegyes bizottság a tárgyalást abban hagyta, nem akarván a kérdés nyilvános tárgyalása által az akkor különösen lábrakapott telekspeculációnak újabb teret nyitni.

A tárgyalás fonalának újabb felvételére az impulzust a Rákos patak alsó szakaszán az 1901-évi tavaszán bekövetkezett árvíz adta meg.

Anyagát a tárgyalásnak a mérnöki hivatal tervezete képezte. A székes-főváros által el is fogadott e szabályozási terv felöleli a Rákospatak a székes-főváros határába eső mintegy 14 km. hosszú egész vonalát és VII. szakaszra van osztva.

A meder iránya mindenütt a szabályozási tervben már megállapított 24 öles utvonal tengelyébe van beillesztve, oly módon, hogy a patak medre céljára 8 öl széles terület tartatik fenn, míg annak egyik és másik oldalán szintén 8—8 öl széles közlekedő ut lesz.

Számol továbbá a terv azzal az örökös vízhasználati joggal, mely a Rákospatak mentén levő malmok, nevezetesen a Corchus, Pascal- és Ördögmalom javára biztosítva van.

Ezen vízhasználati jogot a terv a különbeni kisajátítás elkerülése szempontjából akként kívánja respectálni, hogy a malmokhoz vezető jelenlegi patakmedreket mint malomárkokat meghagyja, s a malomüzemhez szükséges vízmennyiséget biztosítja.

Ami az árokszelvényt illeti, ennek megállapításánál a lefolyó maximális vízmennyiség volt a mérvadó.

A mérnöki hivatal e tekintetben a vízterület nagyságából indult ki s a Budapest feletti 143.8 □ km²-t tevő vízgyűjtő területnek □ kilométerére 70 liter vezet számítva, a Rákos patak maximális vízmennyiségét másodpercenként 10 m³-rel vette fel.

Ezen vízmennyiség számbavételével van a meder szelvénye kidolgozva.

Eszerint középvízállásnál a vízoszlop magassága 1 méter, az árvízszin pedig 1.7 méter vízoszlop magasságnál éretik el.

Gondoskodás történt továbbá arra az eshetőségre is, ha nagyobb mérvű vízáradás állana be, s az árvíz a számításába vett mennyiséget túlhaladná.

Ezen veszedelem elhárítására vannak tervezve a töltések, melyeknek koronája 0.7 méterrel lesz magasabb az árvízszinnél.

A vízfolyásnál általában 1.5‰ esés van contemplálva, minek elérése és illetőleg az egyenletes vízlefolyás biztosítása céljából a mederben több bukógát lesz beigtatva.

A főbb vonásaiban fentebb leirt tervet beható vizsgálat tárgyává tévén, úgy találtuk, hogy annak alapján a Rákospatak szabályozása városrendezési, közegészségügyi és árvízvédelmi szempontból általában helyesen és czélszerűen lesz megoldható.

A részleteknél azonban a következő észrevételeink voltak:

1. A Corchus és Pascal-féle malmokhoz szolgáló malomárkokra az a jövő vár, hogy azok a szabályozási terv majdani végrehajtásakor megszüntetendők.

Ebből folyólag a szóban levő malomárkokat csak ideiglenes jellegűeknek kívántuk tekinteni és erre való figyelemmel szükségesnek jelentet-

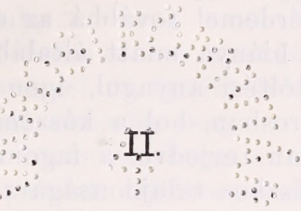
tük ki, hogy a Rákospatak azon szakaszai is, melyek a kérdéses malom-
árkokkal párhuzamosan haladnak, a tervtől eltérően, szintén a teljes maxi-
mális vízmennyiségnek (10 m³) megfelelő szelvénynyel építtessenek ki.

2. Az Ördög malomhoz külön malomárok fentartása feleslegessé
vált, s tehát ez a malomárok elhagyandó, mert a székes-főváros a szóban
levő malmot időközben kisajátította.

3. Szükséges, hogy a patak medre a Telep-utcza és Váczi-ut közti
szakaszon 1 méterrel mélyebbre sülyesztessék, mint a hogy ez a terven
contemplálva van.

Ezen utóbbi kívánság mellett szól az a körülmény, hogy a Rákos-
pataknek különösen a Telep-utczától lefelé terjedő szakasza mentén fekvő
területek talajvize igen magasán áll: itt történt az 1901. évi áradás is,
ugy hogy városfejlődési és egészségügyi szempontból nagyon is indokolt a
helyzetet a meder mélyítése által még inkább javítani azért is, hogy a
terület építkezési czélokra alkalmasabbá tétessék.

Fenti észrevételeinket közölvén a székes-fővárossal, egyuttal aján-
lottuk, hogy a Rákos-pataknek a Váczi-ut és Telep-utcza közti szakaszát a
fentebb említett okoknál fogva mielőbb kiépíttetni sziveskedjék.

ÉPÍTÉSÜGYI SZABÁLYZAT.

Ernyőponyvák és ezéglámpák.

Ernyőponyvákat és ezéglámpákat az építésügyi szabályzat 308. §-a szerint csak úgy szabad alkalmazni, hogy alsó részük a járda felett legalább 2,50 mtrnyire legyen s a járdán túl ne terjedjenek. A kereskedők egyesületétől érkezett kérvény folytán a középítési bizottság javaslatot tett arra, hogy az említett 2,50 mtr leszállitassék 2,30 mtrre. A magassági méret e leszállítását meggyőződésünk szerint sem a közönség, sem pedig az üzlettulajdonosok érdeke nem kívánja, mert az érintett változtatás esetében a közönség a szabad közlekedésben különösen esős időben, midőn esernyő használatára van utalva, kellemetlenül akadályoztatnák, e mellett pedig a ponyvák és lámpák gyakran rongálásnak volnának kitéve. A változtatásnak tehát egyaránt ellene szól a nagy közönség és kereskedők érdeke is. Az építésügyi szabályzat szóban levő intézkedését ennél fogva továbbra is fentartottuk, annál inkább, mert visszaható ereje nincsen s így azokat az érdekeket, melyek a szabályllyal esetleg nem egyező régi állapothoz fűződnek, nem érinti.

A salak mint menyezet feltöltési anyag.

A középítési bizottságtól javaslat érkezett hozzánk, hogy az építésügyi szabályzat 208. §-ának módosításával a közsénsalak a menyezetek feltöltésénél mellőztessék. A középítési bizottság e feltöltési anyagot piszkos tulajdonsága miatt s azért kívánta volna kiküszöbölni, mert nagymérvű nedvesség-felszívó képességgel s átnedvesítése esetében a menyezeteken soká tartó, majdnem kiszáradhatatlan foltokat idéz elő s így egészségi szempontból is hátrányos.

A szabályzat 208. §-a úgy rendelkezik, hogy „menyezetek feltöltésére csak teljesen száraz és minden idegen alkatrésztől mentes homokot és salakot szabad alkalmazni.“ Ha tehát ezt a rendelkezést a salaknál is megtartják, úgy csak száraz állapotban juthat a menyezet fölé. Ami pedig a salak nedvesség felszívó képességét illeti, ezt káros tulajdonságnak minősíteni nem lehet, mert ha nagyobb mérvbeu szívja is magába a még ki nem száradt falazat és boltozatok nedvességét, mint a tömörebb homok, egyuttal nagyfoku porozitásánál fogva nagyobb mérvben ki is bocsátja magából a nedvességet, mert a levegő ezen likacsos anyagot mindig jobban járhatja át, mint bármi más tömörebb feltöltésű anyagot. Hogy salakfeltöltés esetében a menyezeteken nedves foltok és káros következmények

származtak volna, ez csak úgy magyarázható, hogy a salak már nedves állapotban került az épületre s a boltozatokra és e miatt már nem tudta az épület nedvességét oly mértékben magába szívni, amint ez kívánatos lett volna. A nedvességgel különben a homoknál is találkozunk, mert azt is bányanedvességgel együtt és nem kiszáritott állapotban hordják az épületre. Figyelmet érdemel továbbá az a körülmény is, hogy vidéki építkezéseknél, hol salak hiánya miatt általában homokot, vagy közönséges földet is használnak feltöltési anyagul, igen gyakori a penészgomba képződése; míg a székesfővárosban, hol a kőzsélsalaknak a kérdéses célra felhasználása nagyon el van terjedve, a fagomba majdnem ismeretlen.

A salak piszkos tulajdonságára tett észrevételt sem lehet alaposnak elfogadni. Gondos kezelés és zsákokban való szállítás mellett ez a kellemtelenség a minimumra redukálódik s így is csak az építkezés tartama alatt észlelhető, azután pedig egészen megszűnik. Az ácsmestereknél a salakkal szemben mutatkozó ellenszév abban a feltevésben gyökeredzik, hogy a salakban bizonyos vegyi folyamat megy végbe az épületen, minek következtében a mennyezet-gerendák és párnafák idő előtt pusztulásnak indulnak. Ma még ennek a feltevésnek sincs alapja, mert tudományos vizsgálat tárgyát nem képezte. Nincs azonban kizárva, hogy az anyag kémiai tulajdonsága azt beigazolhatja. Annyi bizonyos, hogy a salakot képező barna szenek és liquitek több vagy kevesebb vegyileg kötött kén (pirit alakjában) tartalmaznak, mely a szén tökéletlen elégeése alkalmával valószínűleg szabad kén alakjában jut a salakba, hol a levegőn oxydálódva, az épületen a levegő és nedvesség hatása alatt a salakban kénsav képződhetik, ez a vegyület pedig minden organikus anyagot megtámad és tönkre tesz. Hogy ez a vegyi folyamat és ez a reactio tényleg végbemegy-e, s ha igen, mily mértékben, ezt tudományos alapon nyugvó vizsgálat van hivatva felderíteni.

Mint hogy azonban nálunk ily feladattal foglalkozó intézmény még nem létezik, szükségesnek láttuk e körülményre a kereskedelemügyi minister ur, mint legfőbb országos építési hatóság figyelmét ráirányozni. Addig azonban, míg a salaknak tulajdonságai felől tudományos alapon nyugvó adataink nem lesznek, az építésügyi szabályzat idevágó rendelkezésének módosítását mellőznünk kellett.

Vas-
szerkezet.

Az építési technika fejlődésének haladásával fokozatosan lép előtérbe annak szüksége, hogy az építkezésnél felhasználandó anyagok tulajdonságai felől tudományos vizsgálódás, kísérletezés alapján szerzett adatok álljanak rendelkezésre, s ezek azután a gyakorlat terén minden irányban értékesíthetők legyenek.

Az építkezéseknél felhasználandó anyagoknak egymásra való hatása, tartóssága, tűzálló képessége stb. mind oly kérdések, melyek közelebbi, tudományos vizsgálódást igényelnek, mert e téren a technikus, az építőiparos ma legnagyobb részben nem tud kellő biztossággal eligazodni.

Legujabban pl. azzal a kívánsággal találkoztunk, hogy az építkezéseknél szabadon alkalmazott vasszerkezeteknek tűzbiztos burkolattal való ellátása az építésügyi szabályzatban kötelezően kimondassék.

Köztudomású tény ugyanis, hogy a köz- és magánépítkezéseknél a vasszerkezet nagy dimenziókban nyert alkalmazást, s a modern építő technika fejlődésével lépést tartva, mind nagyobb és nagyobb tért foglal el.

Másrészt tapasztalati tény, hogy a vasszerkezetek hordképességére

az intenzív tűz hatása mennyire káros, sőt veszélyes befolyással van; az átmelegedett vas ugyanis hordképességét a legtöbb esetben elveszti, annyira, hogy a saját súlyát sem bírja el.

A színház égéseknél például constatálni lehetett, hogy a proscenium felfalazásánál alkalmazott 40—45 cm. erős vastartók dugóhuzószerűen összezsugorodtak s lezuhantak.

Továbbá számba kell venni a vas anyagának azt a tulajdonságát is, hogy a melegben kiterjed, s ezzel az épület többi szerkezetét szét feszítve, az egész épület állékonyságát támadja meg.

Minthogy tehát az a kívánság, hogy a vasszerkezetek a belső tüzek ellen megvédessenek, az épületek állékonyságát s ezzel a nagyközönség életbiztonságát nagyon is közelről érinti, e kérdést kiválóan fontosnak tarjuk.

Az épületekben szabadon alkalmazott vasanyag továbbá nemcsak a hő, hanem a rozsdá káros hatásának is ki van téve, minélfogva szükséges a vasat az ellen is megvédeni.

Melyek azonban azon elszigetelő anyagok, melyek a hő és rozsdá ellen keresett védelmet nyújthatják és milyen méretekben volnának ezek az anyagok alkalmazandók, e részben nincsenek támpontok.

Amit fentebb a vasszerkezetekről és a salakról felhoztunk, ezek már magukban véve is eléggé igazolják, hogy az építési anyagok tulajdonságaiknak tudományos alapon való rendszeres kipuhatólása mennyire fontos szükségletet képez, és minthogy a kérdés nemcsak székes-fővárosunkat, hanem az egész országot érdekli, annak országos fontossága van.

Ezek az indokok érlelték meg bennünk azt az elhatározást, hogy a kereskedelemügyi miniszter urhoz, mint legfőbb országos építési hatósághoz forduljunk, kérve, miszerint a többi culturállamok példájára, anyagvizsgáló állomás felállítását gondoskodása tárgyává tenni méltóztassék.

Uj lakhelyiségek kárpítózása.

A kerületi előljárók a tisztii orvosok kezdeményezése folytán együttes emlékiratban az építésügyi szabályzatba oly rendelkezés felvételét kérték, hogy az ujonnan épült házakban a lakhelyiségek mindaddig be nem tápéltázhatók, míg az építés- és egészségrendőri vizsgálat meg nem ejtetett. Indító oka volt e kívánságnak, hogy a bekárpítózott friss falak nedvességi fokát különben nehéz megállapítani. E vélemény helytállóságát azonban sem a középítési bizottság, sem mi el nem fogadhattuk és nem ismerhetük el a kért intézkedés szükségét, mert ha az építkezések felügyeletére és ellenőrzésére megállapított szabályok pontosan megtartatnak, a jelzett nehézség be sem következhetik s e miatt bizonyára nem volna helyén való, az építkezőknek azt a nagy alkalmatlanságot okozni, ami a kérdéses intézkedéssel kétségtelenül vele járna.

Házi csatornák.

Felmerült kétség eloszlatása és egyöntetű eljárás érdekében az 1870. évi X. t.-cz. 22. §-a alapján elvként állapítottuk meg, hogy a lebontás alá kerülő épületeknél a házi csatorna az építésügyi szabályzat 56. §-ának d) pontja értelmében úgy a telken, mint a közterületen egészen a közcsatornáig teljesen eltávolítandó és annak betorkolási nyílása a közcsatornán vizhatlanul elfalazandó. Ezen általános szabály alól kivételnek csak abban az esetben van helye, ha a régi házi csatorna a telken emelendő új épülethez felhasználatik.

III.

A katonai laktanyák beváltása.

Azok után, amiket jelentésünk bevezetésében érintettünk, a részletekre nézve czélszerűnek látjuk ide egész terjedelmében felvenni azt az egyezményt, mely a laktanya-beváltások műveletének befejező mozzanataként a mult évben foglaltatott okiratba. Szól pedig ez a következőkép:

EGYEZMÉNY,

mely vonatkozással a Budapest székes-főváros területén fekvő Uj-épület-, Károly-, József és Florián laktanya és a Gellérthegyi erőd értékesítéséről szóló 1894. évi XX. törvénycikkre, egyrészt a magy. kir. pénzügyminiszter úr megbízásából és nevében, a tőle 1894. évi augusztus hó 16-dikáról 58841. szám alatt vett leirat alapján a magy. kir. kincstár képviselőjében eljáró fővárosi közmunkák tanácsa, másrészt a csász. és kir. közös hadügyminiszter úr megbízásából és nevében a cs. és kir. katonai kormány képviselőjében eljáró s a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság szervezetébe tartozó budapesti cs. és kir. katonai építési osztály kezelő bizottsága között, úgy a magy. kir. pénzügyminiszter úr, mint a cs. és kir. közös hadügyminiszter úr jóváhagyásának fentartásával a következőkben jött létre.

I.

A jelen egyezmény tárgyát képező s egyfelől a m. kir. pénzügyminiszter úr, másfelől a cs. és kir. közös hadügyminiszter úr között létrejött előzetes megállapodások erejénél fogva a cs. és kir. katonai kormányzat kötelezettséget vállalt az ő használatából és kezeléséből a m. kir. kincstár szabad rendelkezésére bocsátani a következő ingatlanokat:

1-ször a Budapest székes-főváros balparti részén, az V. kerületben a Nádor-utcza, Báthory-utcza, Hold-utcza és Széchenyi-tér közt fekvő, a pesti 916 sz. tkvi betétben 924 hrzi sz. a. foglalt, volt „Ujépületnek“ (Neugebäude) nevezett katonai laktanya tömbjét összes felépítményeivel és tartozékaival együtt;

2-ször a Budapest székes-főváros balparti részén, a

IV. kerületben, a Károly-körut, Károly-utcza, Gránátos-utcza (most Városház-utcza) és Rostély-utcza (most Gerlóczy-utcza) közt fekvő, a pesti 526 sz. tkvi betétben 527 hrzi. sz. a. felvett, Károly-laktanyának nevezett tömböt összes felépítményeivel és tartozékaival együtt;

3-szor, a Budapest székes-főváros jobbpárti részén az I. kerületben a Szent-Gellérthegyen fekvő, a budai 2. sz. telekkönyvi betétben A + 24 sor (13126—13130) hrzi sz. alatt felvett katonai erődöt, felépítményeivel s összes tartozékaival, valamint a hozzávezető uttal együtt, mindamellet az alább említendő korlátozással és szolgálommal;

4-szer a Budapest székes-főváros jobbpárti részén, a II. kerületben, a Fő-utczában fekvő, a budai 2 sz. tkvi betétben A + 18 sorszám és (3106—3107) hrzi sz. alatt felvett „Florián-laktanyá“-nak nevezett ingatlant, összes felépítményeivel és tartozékaival együtt, — és

5-ször a Budapest székes-főváros jobbpárti részén, az I. kerületben, a várban fekvő, a budai 2 sz. tkvi betétben A + 12 sor és (2337—2339) hrzi sz. alatt felvett, volt „József-laktanyá“-nak nevezett ingatlant összes felépítményeivel és tartozékaival együtt.

II.

Viszont ugyancsak a magy. kir. pénzügyminister úr és a cs. és kir. közös hadügyminister úr között létrejött előzetes megállapodások erejénél fogva a fővárosi közmunkák tanácsa fent kitett minőségében kötelezettséget vállalt arra, hogy a cs. és kir. katonai kormányzatnak a jelen egyezmény I. pontjában felsorolt katonai ingatlanok használatának megváltása fejében 17.400.000 szóval Tizenhétmillió négyszázezer korona megváltási összeget fog fizetni, még pedig 12.800.000 szóval Tizenkettőmillió nyolczszázezer koronát készpénzben, a többit azon építési telkek szolgáltatása által, — melyek a jelen egyezmény VIII. pontjában vannak felsorolva és közelebbről tárgyálva.

III.

A cs. és kir. katonai kormányzat az I. pontban elvállalt kötelezettségnek a következőképen tett eleget:

1. 1897 október 22-én az „Ujépületnek“ nevezett laktanyát egészben s minden tartozékaival együtt átadta s a fővárosi közmunkák tanácsa azt átvette, ugyanazon napról kelt jegyzőkönyv tanúsága szerint, mely jegyzőkönyv egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok levéltárában van elhelyezve.

2. 1897 október hó 29-én a Gellérthegyi erődöt s tartozékait, valamint a hozzávezető utat, az egyezményes

hatóságok levéltárában őrzött jegyzőkönyv szerint átadta s a fővárosi közmunkák tanácsa azt átvette;

3. hasonlóképen átadta s illetve a fővárosi közmunkák tanácsa átvette a Károly laktanyát s tartozékait is és pedig részint 1897 november 3-án részint 1898 november 3-án, az illető év november 1-től számított joghatálylyal, miről mindkét alkalommal a részletes átadás illetve átvétel tárgyát feltüntető vázrajzokkal felszerelt tüzetes jegyzőkönyv véttetett fel és e két rendbeli jegyzőkönyv egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok levéltárában van elhelyezve;

4. 1898 november 3-án a Florián-laktanyát és tartozékait az egyezményes hatóságok levéltárában őrzött jegyzőkönyv szerint átadta s a fővárosi közmunkák tanácsa azt átvette;

5. 1899 október hó 27-én a várbeli József-laktanyát és tartozékait az egyezményes hatóságok levéltárában őrzött jegyzőkönyv szerint átadta s a fővárosi közmunkák tanácsa azt átvette.

Az egyezményes hatóságok a fentebb 1, 2, 3, 4, és 5 pontokban hivatkozott átadási illetve átvételi jegyzőkönyveket a jelen egyezmény kiegészítő részeinek kölcsönösen elismerik.

IV.

Tekintve, hogy a volt budai es. és kir. hadmérnökkari igazgatóság, másrésről pedig Deutsch Antal és Gold Sámuel pesti lakosok között 1868 augusztus 25-én létrejött, a közös hadügyministerium által 1869 augusztus 2-án 3181/Abth. 8 sz. a. jóváhagyott szerződésből kifolyólag a Károly-laktanya szekerészeti szárnyának földszinti menete boltok céljára ingyenes használatul Deutch Antal és Gold Sámuelnek 1869 május 5-től kezdve harmincz évi időtartamra át volt engedve;

tekintve továbbá, hogy a közös hadügyministerium 1870 február 14-én 540/Abth. 8. sz. a. kelt leirata folytán egyrészt a katonai kincstár, másrészt a bécsi népbank és társai között 1870 február 28-án létrejött szerződésből kifolyólag a Károly-laktanya Károly-szárnya és az alatta levő pinczék 1871 január 21-től kezdve, a rostélyszárny és az egészségügyi szárny földszinti menete és az alattuk levő pinczék pedig 1871 október 31-től kezdve harmincz évi időtartamra ingyenes használatul át volt engedve az osztrák általános bank, illetve jogutódjának: a bécsi általános letétbanknak,

az egyezményes hatóságok constatálják, hogy a Károly-laktanya azon jogokkal és kötelezettségekkel adatott, illetve véttetett át, melyek a fentebbi két szer-

zódésból kifolyólag a katonai kincstárt illették és ehhez képest a kérdéses szerződésekkel keletkezett jogviszonyok további rendezését, illetve a szerződésszerű kártalanítás mellett való megszüntetését, ami egyébiránt időközben már meg is történt, a fővárosi közmunkák tanácsa vette magára.

V.

Miután a Károly-laktanyát Budapest székes-főváros közönsége a magy. királyi kincstártól tulajdonilag megvette, ezen adásvételi jogügylet folyamányaként az 1894 évi XX. t.-cz. 3. §-a értelmében a Gellérthegyi erőd ingyen volt Budapest székes-főváros közönsége tulajdonába átadandó, oly kikötéssel, hogy Budapest székes-főváros közönsége a Gellérthegyi erődöt lebontatja s a Gellérthegyen katonai megfigyelő és táviró állomás létesítését minden ellenszolgáltatás nélkül megengedni tartozik.

Ezen kikötés további részletei azon vegyes bizottság tárgyalásának képezték auyagát, mely a jelen egyezmény tárgyát képező katonai ingatlanoknak a cs. és kir. közös hadügyi kormányzattól átvétele ügyében a magyar kir. pénzügyministerium, a fővárosi közmunkák tanácsa, a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság és Budapest székes-főváros küldötteiből alakítottatott.

E vegyes bizottság 1897 évi szeptember 25-én felvett jegyzőkönyve szerint, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van, a Gellérthegyi erődre vonatkozólag az összes érdekelt tényezők küldöttei között a következő egyetértő megállapodások jöttek létre:

1. Tartozik a székes-főváros az erődön oly átalakításokat eszközölni, melyek által az erődjelleget elveszti. Azok a tervek és javaslatok, melyeket a székes-fővárosi tanács 1897 évi márczius 18-án 7834, 11091/1897 szám alatt kelt átiratával e részben a fővárosi közmunkák tanácsa elé terjesztett, a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokságok által észrevétel nélkül elfogadtattak, mint erről a fővárosi közmunkák tanácsához 1897 évi június 21-dikéről 1439/B. A. sz. alatt intézett átírata tanuskodik. A kérdéses tervek és javaslatok szerint tehát az erőd körfalai fentartatván, egyelőre csak azok az átalakítási és bontási munkák foganatosítandók, melyekre az erődjelleg megszüntetése végett okvetlenül szükség van.

2. Mig ezek az átalakítási és bontási munkák végre nem hajtatnak, addig a katonai hatóság részére fenmarad az a jog, hogy az erődöt megszállva tarthassa, de a székes-főváros az erődjelleg megszüntetésére szükséges munkálatokat az 1897 október 29-ére kitűzött átadása

után tetszése szerint bármikor megkezdheti s mihelyt azok annyira haladtak, hogy a kérdéses építmény nem lesz többé erődnek tekinthető, a katonai hatóság a megszálló őrséget azonnal bevonja.

3. Igénye van a katonai hatóságnak arra, hogy, tábori-táviró és megfigyelő állomás céljára a Gellérthegyen részére 25 □ méternyi terület jelöltessék ki, még pedig ott, a hol ahhoz czélszerűen hozzá lehet férni. E részben az a megegyezés jött létre, hogy addig, míg a Gellérthegyi erőd mi célra való felhasználásának kérdése és ennek kapcsán a környék szabályozása gyakorlatilag végleges megoldást nem nyer, a székes-főváros a közlekedés igényeinek szem előtt tartásával ideiglenes, azután pedig végleges helyet fog a katonai táviró és megfigyelő állomás számára kijelölni. A katonai hatóság ide vonatkozó joga telekkönyvileg bekebelezendő szolgálat útján biztosítandó. A tábori táviró és megfigyelő állomás céljaira ekként biztosítandó területen a katonai hatóság semminemű építményt nem fog létesíteni, e területet kizárólag katonai gyakorlat céljára fogja használni, de különben az a közönség rendelkezésére fog állani. Amikor katonai részről a kérdéses terület gyakorlat céljára igénybe vétetik, erről a katonai hatóság figyelmeztető tábla felállításával fogja a közönséget tájékoztatni.

A fent leirt megállapodások előzték tehát meg a Gellérthegyi erődnek ugy a fővárosi közmunkák tanácsa részére, valamint utóbbi által Budapest székes-főváros közönsége részére 1897 október 29-én bekövetkezett átadását illetve átvételét, mi is mindenben éppen a jelen pontban előadott megállapodásoknak megfelelően úgy történt, hogy a katonai hatóság az átadás, illetve átvétel alkalmával egyuttal élt a megszállás jogával.

Az egyezményes hatóságok egyébiránt a cs. és kir. 4 hadtestparancsnokság s Budapest székes-főváros küldöttei részéről 1899 június 21-én felvett jegyzőkönyv alapján, melynek egyik eredeti példánya a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság birtokában van, constatálják azt is, hogy a Gellérthegyi erődön az erődjelleg megszüntetése céljából tervezett bontásokat és átalakításokat Budapest székes-főváros időközben végrehajtotta és ennek következtében a gyakorlatba vett megszállási jog tárgytalanná válván, a megszálló őrség a katonai hatóság részéről bevonatott.

Ugyancsak az imént hivatkozott, 1899 évi június hó 21-iki jegyzőkönyv alapján constatálja a cs. és kir. katonai építési osztály kezelő bizottsága, hogy akkor a tábori táviró és megfigyelő állomás céljaira a gyakorlati szükséghez képest nem 25, hanem 36 □ méternyi területet igényelt Budapest székes-fővárostól és a kérdéses

jegyzőkönyvhöz fűzött vázrajz tanúsága szerint a szóban forgó czélra a katonai hatóság számára tényleg 36□ mtrnyi terület tüzetett ki.

VI.

A Károly-laktanya adásvétele s az ezzel kapcsolatos ügyek rendezése iránt a fővárosi közmunkák tanácsa, mint a m. kir. kincstár képviselője és Budapest székes-főváros közönsége között 1901. évben kötött, a m. kir. pénzügyminister úr által ugyanazon évi május hó 5-én 35215 sz. alatt jóváhagyott egyezmény XII. pontjában Budapest székes-főváros közönsége megengedte:

1-ször, hogy amikor tulajdonjoga a Gellérthegyi erődre, mely a budai 2 számú telekkönyvi betétben A+24 sor (13126—13130) hrzi sz. a. foglaltatik, bekebelezetetik, ezzel egyidejüleg ugyanezen ingatlanra a m. kir. kincstár javára telekkönyvileg feljegyeztessék a tulajdonjog ama korlátozása, miszerint tartozik Budapest székes-főváros közönsége, illetve jogutóda a Gellérthegyen tábori táviró és megfigyelő állomás czéljára 25 (huszonöt) □ mtrnyi területet kijelölni, egyelőre ideiglenesen, azután pedig, ha a Gellérthegyi erőd mi czélra való felhasználásának kérdése és ennek kapcsán a környék szabályozása gyakorlatilag végleges megoldást nyert, ehhez képest véglegesen, — mindkét esetben oly helyen, ahol a kérdéses tábori táviró és megfigyelő állomáshoz czélszerűen hozzá lehet férni;

2-szor, hogy a székes-főváros tulajdonjogának bekebelezésével egyidejüleg ugyanezen Gellérthegyi erőd ingatlanára a m. kir. kincstár javára telekkönyvileg bekebeleztessék az a szolgálat, melynél fogva Budapest székes-főváros közönsége, illetve jogutóda türni tartozik, hogy a tábori táviró és megfigyelő állomás czéljára a Gellérthegyen az előző pont értelmében kijelölendő 25□ mtrnyi területhez az illetékes katonai közegek közlekedhessenek és a kérdéses területet rendeltetési czéljaira a jelen egyezmény V. pontja értelmében igénybe vegyék és használják.

A cs. és kir. katonai kormányzat a tábori táviró és megfigyelő állomásra vonatkozó igényeinek telekkönyvileg leendő biztosítására a székes-fővárossal kötött s a jelen pont bevezetésében idézett egyezményben foglalt fentebbi intézkedéseket ezennel tudomásul veszi és azokban megnyugvását jelenti ki, önként értetvén, hogy szükség esetében kötelessége lesz a fővárosi közmunkák tanácsának, helyesebben a magy. kir. kincstárnak Budapest székes-főváros közönsége ellenében a szóban forgó intézkedéseknek minden időben, esetleg per útján is érvényt szerezni.

VII.

A fővárosi közmunkák tanácsa azon 12.800.000 szóval Tizenkettő millió nyolczszázezer koronát, melyet az átengedett katonai ingatlanokért megváltásul a jelen egyezmény II. pontja szerint készpénzben fizetnie kellett, a cs. és kir. katonai kormányzat irányában megegyezés-szerűen a következőképen egyenlítette ki:

1-ször az 1894 évre esedékes volt 1.541.615 koronát saját folyó számlájára a magyar földhitelintézetnél 1894 évi október 2-án elhelyezvén, abból

a)	1894 október	2-án	140000	koronát
b)	" október	30-án	440000	"
c)	" november	30-án	510000	"
d)	" deczember	21-én	193615	"
e)	1895 január	20-án	160000	"
f)	" február	27-én	98000	"

s így az egész

1541615 koronát

a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokságnak a magyar földhitelintézetre szóló készpénzértékű utalványok alakjában rendelkezésére bocsátotta,

2-szor az 1895-re esedékes volt 3.171.068 koronát 1895 évi január 29-én;

3-szor az 1896-ra esedékes volt 3.326.138 koronát 1896 évi január 14-én;

4-szer az 1897-re esedékes volt 2.671.897 koronát 1897 évi január 11-én;

5-ször az 1898-ra esedékes volt 1.532.247 koronát 1898 évi január 3-án;

6-szor az 1899-re esedékes volt 557 035 koronát 1899 évi január 31-én

a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokságnak a magyar földhitelintézetnél „Militärbauabtheilung des k. u. k. Militär-Territorial-Commandó“ néven nyitott folyó számlája javára a nevezett magyar földhitelintézetbe befizette, mely fizetések által a cs. és kir. katonai kormányzat a neki készpénzbeli megváltás fejében járó 12.800.000 szóval Tizenkettőmilliónyolczszázezer korona tekintetében magát a magy. kir. kincstár részéről teljesen kielégítettnek ezennel elismeri.

Tekintve, hogy az 1894-re esedékes volt 1.541.615 korona 1894 október 2-án a fővárosi közmunkák tanácsa folyó számlája javára fizettetett be a magyar földhitelintézetbe és e folyó számlán időközileg a kérdéses részlet teljes igénybevételéig 8917 kor. 40 fillér szóval Nyolcz-ezer kilencszáz tizenhét korona 40 fillér kamat jövedelem éretett el, mely a cs. és kir. katonai kormányt illette, ennél fogva a fővárosi közmunkák tanácsa az említett 8917 kor. 40 fil. kamat jövedelmet a cs. és kir. 4.

hadtestparancsnokságnak szintén kiszolgáltatta, olyképen, hogy 1895 február 27-én, habár az 1.541.615 korona tőkeösszegeből akkor már csak 98000 korona volt benn, a helyett a 8917 kor. 40 fill. kamatjövedelem hozzászámításával 106.917 korona 40 fillért fizetett be a magy. földhitelintézetbe a katonai hatóság fentebb nevezett folyó számlája javára, mit is a cs. és kir. katonai kormányzat azzal ismer el és nyugtat, hogy ilykép a 12.800.000 korona készpénzbeli megváltási összegeből 1894-re esedékes volt 1.541.615 korona tőkerészlet után a fővárosi közmunkák tanácsa folyó számláján a magyar földhitelintézetnél elért időközi kamatjövedelem tekintetében is teljesen ki van élégitve.

VIII.

Azok az építés telkek, melyeket a fővárosi közmunkák tanácsa a magy. kir. kincstár megbízásából és részére egy felől Budapest székes-főváros közönségétől, másfelől magán felektől megszerezvén, a jelen egyezmény II. pontjában érintett kötelezettségéhez képest építési telkek gyanánt a cs. és kir. katonai kormányzatnak rendelkezésére bocsátott, a következők:

1. a Budapest székes-főváros pesti részének 14844 sz. tkvi betétében A 1 sor és $\left(\frac{7304 \ 7308}{2/1} \quad \frac{7304 \ 7308}{3/a} \right)_3$ hrzi sz. alatt foglalt 18973.00 □öles telek;

2. a székes-főváros pesti részének 14846 sz. tkvi betétében A 1 sor és $\left(\frac{7304 \ 7308}{2/1} \quad \frac{7304 \ 7308}{3/a} \right)_5$ hrzi sz. a. foglalt 6129.00 □öl kiterjedésű telek;

3. a székes-főváros pesti részének 14847 sz. tkvi betétében $\left(\frac{7304 \ 7308}{2/1} \quad \frac{7304 \ 7308}{3/a} \right)_6$ hrzi sz. a. foglalt 11981.38 □öl kiterjedésű telek;

4. a székes-főváros pesti részének 9775 sz. tkvi betétében 9639/a hrzi sz. a. foglalt 27522.30 □öl kiterjedésű telek;

5. a székes-főváros pesti részének 9777 sz. tkvi betétében 9641/a hrzi sz. a. foglalt 4051.72 □öl kiterjedésű telek;

6. a székes-főváros pesti részének 12627 sz. telekkönyvi betétében (9565.9570.9571/39 9573/a 9574/a) hrzi sz. a. foglalt 7298.64 □öl kiterjedésű telek;

7. a székes-főváros pesti részének 138 sz. tkvi betétében (139—152) hrzi sz. a. foglalt 1635.10 □öl kiterjedésű telek;

8. a székes-főváros pesti részének 1075 sz. tkvi betétében 1084 hrzi sz. a. foglalt 280.84 □öles, továbbá az 1076 sz. betétben 1085 hrzi sz. a. foglalt 405.41 □öles, az 1077 sz. betétben 1086 hrzi sz. a. foglalt

406.48 □ öles, végre az 1078 sz. betétben 1087 hrzi sz. alatt foglalt 280.84 □ öles telek, mely négy szomszédos telek térfogata tehát együtt 1373.57 □ ölet teszen;

9. a székes-főváros pesti részének 9234 sz. tkvi betétében (9098—9101) hrzi szám alatt foglalt 1039.82 □ öles telek;

10. a székes-főváros budai részének 5374 sz. telek-könyvi betétében A+2 sor (25/1 13313 13314/1)hrzi sz. a. foglalt 2127.47 □ öl kiterjedésű telek;

11. a székes-főváros budai részének 1364. sz. tkvi betétében A + 3 sor (7036, 7036/1, 7038/1, 7038/2, 7038/3, 7038/4, 7038/5, 7039/1, 7039/2, 7040/2, 7041, 7042, 7043, 7048/1) hrzi sz. a. foglalt 14279.10 □ öl kiterjedésű telek;

12. a székes-főváros budai részének 3117 sz. telek-könyvi betétében a + 1 sor 6987 hrzi sz. a. felvett 2321.20 □ öles telek;

13. székes-főváros budai részének 9687 sz. betétben foglalt

A+ 1 sor	(13908/17, 13909/37 a)	hrzi sz.	317.80	□ öles telek
A+ 2 "	(13908/16, 13909/37 b)	" "	300.80	" " "
A+ 3 "	13909/36	" "	300.—	" " "
A+ 4 "	13900/35	" "	307.10	" " "
A+ 5 "	(13908/15, 13909/38)	" "	396.—	" " "
A+ 6 "	(13908/14, 13909/41)	" "	396.—	" " "
A+ 7 "	(13908/13, 13909/42)	" "	396.—	" " "
A+ 8 "	13909/43	" "	396.—	" " "
A+ 9 "	13909/40	" "	396.—	" " "
A+10 "	13909/39	" "	396.—	" " "
A+11 "	13909/31	" "	300.70	" " "
A+12 "	13909/34	" "	314.50	" " "
A+13 "	13909/33	" "	300.—	" " "
A+14 "	13909/32	" "	305.30	" " "

összesen 4822.20 □ öl tér-

fogattal.

14. a székes-főváros budai részének 5240 sz. telek-könyvi betétében A + 1 sor (3984/1 3987/1) hrzi sz. a. felvett 2957.63 □ öles telek;

15. a székes-főváros budai részének 9272 sz. telek-könyvi betétben A + 1 sor (3889/2, 3890) hrzi sz. alatt foglalt 350 □ öles telek.

A jelen VIII. pontban 1, 2 és 3. alatt említett 18973.00, 6129.00, illetve 11981.38 □ öl kiterjedésű három rendbeli telek a XII. tűzérési hadosztálylaktanya, tűzérési raktárak és élelmezési fiókraktár építése céljára már 1894. augusztus 25-én lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvel, melynek egy-egy eredeti példánya

az egyezményes hatóságok birtokában van, megjegyezvén, hogy a kérdéses jegyzőkönyvhöz fűzött térrajzon A, B, C, D, továbbá E, F, G, H, I, K, végre L, M, N, O, betűkkel jelölt tömbök felsorolásuk rendjében teljesen azonosak a jelen VIII. pontban 1., 2. és 3. alatt említett telkekkel.

A jelen VIII. pontban 4. és 5. alatt említett 2752230, illetve 405172 □ öl kiterjedésű két rendbeli telek tűzészeti laktanya és szertárak építése céljára már 1895 június 12-én lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvvel, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van, megjegyezvén, hogy a kérdéses jegyzőkönyvhöz fűzött térrajzon E, F, G, H. betűkkel jelölt tömb a 4. alatti 9639/a hrzi sz. telekkel és ugyane térrajzon A, B, C, D. betűkkel jelölt tömb az 5. alatti 9641/a hrzi sz. telekkel teljesen azonos.

A jelen VIII. pontban b) alatt említett 729864 □ öles telek a Védgát-utcza, most gróf Haller-utczában gyalogsági laktanya építése céljára már 1895. június 24-én lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvvel, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van, megjegyezvén, hogy a kérdéses jegyzőkönyvhöz fűzött térrajzon a) b) c) d) betűkkel jelölt tömb teljesen azonos az itt szóban forgó 6. alatti telekkel.

A jelen VIII. pontban 7. alatt említett 163510 □ öles telek a IV. kerületben tisztikaszinóval kapcsolatban álló laktanya, illetve törzskari épület emelése céljára már 1897 augusztus 9-én lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvvel, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van, megjegyezvén, hogy a kérdéses jegyzőkönyvhöz fűzött térrajzon a) b) c) d) betűkkel jelölt tömb teljesen azonos a 7. alatti (139—152) hrzi sz. telekkel.

A jelen VIII. pontban 8. alatt említett 1084, 1085, 1086 és 1087 hrzi számú, összesen 137357 □ öl térfogattal bíró négy rendbeli telek az V. kerületi Valerolaktanya kibővítése céljára már 1896 február 1-én lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvvel, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van.

A jelen VIII. pontban 9. alatt említett (9098—9101) hrzi sz. 1039·82 □ öles telek a Mária Terézia lakatnyával összefüggésben lovagló iskola építése céljára már 1897. augusztus 9-én lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvel, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van, megjegyezvén, hogy a kérdéses jegyzőkönyvhöz fűzött térrajzon a), b), c), d) betűkkel jelölt tömb teljesen azonos a szóban forgó (9098—9101) hrzi sz. telekkel.

A jelen VIII. pontban 10. alatt említett 2117·47 □ öles telek az I. ker. Fehérvári-uton gyalogsági lakatnya építése céljára már 1897 augusztus 4-én lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvel, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van, megjegyezvén, hogy az ezen jegyzőkönyvhöz fűzött térrajzon a), b), c), d) betűkkel jelölt telek teljesen azonos a 10 alatt említett (25/1 13313, 13314/1) hrzi számú telekkel.

A jelen VIII. pontban 11. alatt említett 14279·10 □ öles telek hadapródiskola építése céljára, továbbá a 12. alatt említett 2321·20 □ öles telek a mérnökkari gyakorló-tér kibővítése céljára már 1895 június 15-én lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvel, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van, megjegyezvén, hogy a kérdéses jegyzőkönyvhöz fűzött térrajzon A., B., C., D. betűkkel jelölt tömb a hadapród iskola építése céljára adott (7036, 7037/1, 7038/1, 7038/2, 7038/3, 7038/4, 7038/5, 7039/1, 7039/2, 7040/2, 7041, 7042, 7043, 7048/1) hrzi sz. telekkel és az ugyanezen térrajzon E, F, G, H, betűkkel jelölt tömb a hadmérnökkari gyakorló-tér kibővítése céljára adott 6987 hrzi sz. telekkel teljesen azonos.

A jelen VIII. pontban 13. alatt említett budai 9687 sz. betétbeli tizennégy parczella összesen 4822·20 □ öl kiterjedésben katonai ruharaktár építése céljára már 1898 november 15-én lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvel, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van, megjegyezvén, hogy az ezen jegyzőkönyvhöz fűzött térrajzon kék színnel bekerített és a), b), c), d), betűkkel jelölt tömb

a 13. pont alatt felsorolt tizennégy parcellával teljesen azonos.

A jelen VIII. pontban 14 alatt említett 2957·63 □ öles telek a II. ker. Filler-utczában katonai lovarda építése czéljára már 1894. augusztus 9-én lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvel, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van, megjegyezvén, hogy az ezen jegyzőkönyvhöz fűzött térrajzon a), (b), c), d) betűkkel jelölt telektömb teljesen azonos a 14. alatt említett (3984/1, 3987/1) hrzi sz. telekkel.

A jelen VIII. pontban 15. alatt említett 350·00 □ öles telek a II. kerületi, hadbirósági épületté átalakított szekerész laktanya kibővítése czéljára már 1897. augusztus 3-án lett a fővárosi közmunkák tanácsa részéről átadva, illetve a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság részéről átvéve, még pedig ugyanazon napról felvett jegyzőkönyvvel, melynek egy-egy eredeti példánya az egyezményes hatóságok birtokában van, megjegyezvén, hogy az ezen jegyzőkönyvhöz fűzött térrajzon a), b), c), d) betűkkel jelölt telek teljesen azonos a 15. alatt említett (3889/2, 3890) hrzi sz. telekkel.

A jelen VIII. pontban 1—15. alatt felsorolt telkek átadásáról, illetve átvételéről szóló s a fentiek során egyenként idézett jegyzőkönyveket az egyezményes hatóságok a jelen egyezményi okirat kiegészítő részeinek ezennel kölcsönösen elismerik; egyszersmind pedig constatálja a fővárosi közmunkák tanácsa, hogy a katonai hatóságnak átadott összes telkek mostani telekkönyvi állapotuk szerint az érvényben levő városszabályozási tervnek megfelelően vannak alakítva, úgy hogy azokat az érvényben levő szabályozásiterv már nem érinti, mit is a cs. és kir. katonai kormányzat oly kijelentéssel vesz tudomásul, hogy a szóban forgó, részéről átvett építési telkeknek szabályozott állapotban való átadása iránt kikötve volt kívánsága tehát szintén kielégítést nyert.

IX.

Az egyezményes hatóságok kölcsönösen constatálják, hogy azon térfogathoz képest, melylyel a VIII. pontban tárgyalt építési telkek a katonai hatóságnak az eredeti megállapodás szerint rendelkezésére bocsátandók lettek volna, később foganatosítás előtt kölcsönös megegyezéssel több eltérés történt és úgy az átadás a fővárosi közmunkák tanácsa részéről, valamint az átvétel a cs. és kir. 4 hadtestparancsnokság részéről már ezen egyet-

értőleg megállapított eltérések és következményeik figyelembevételével ment végbe. Nevezetesen:

1. A IV. kerületben tiszti casinóval kapcsolatban épített laktanya, illetve törzskari épület czéljára az első megállapodás szerint 1281.79 □ ölnyi terület lett volna adandó, e helyett pedig az eskütéri hiddal kapcsolatos szabályozás időközben bekövetkezett módosítása folytán 1635.10 □ öl térfogattal alakult telektömb lett átadva és a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság által igénybe véve. A mutatkozó 353.31 □ ölnyi többlet ellenértékét a fővárosi közmunkák tanácsa, illetve a m. kir. kincstár azon kisajátítási csereegyezséggel kapta meg, mely közte és a cs. és kir. közös hadügyi kormányzat között 1900. évi szeptember 11-én kötöttetett s a m. kir. pénzügyminiszter ur részéről 1900. évi október hó 1-én 79415. szám alatt, a cs. és kir. közös hadügyminiszter ur részéről pedig 1901. évi május 10-én 1355/Abth, 8. H. B. sz. alatt lett jóváhagyva.

2. A Mária Terézia-laktanyához szolgáló lovaglóiskola czéljára az első megállapodás értelmében 1652 □ ölnyi tömb lett volna adandó, e helyett pedig tényleg csak 1039.82 □ ölnyi telektömb lett átadva és a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság által igénybe véve. Tekintettel arra, hogy a területnek ezen leszállítása következtében a m. kir. kincstár a IX. ker. Tüzoltóutcai 9096, 9097, 9102 és 9103 hrzi számú négy ingatlan kisajátítását megtakarította, az egyezményes hatóságok abban állapodtak meg, hogy a szóban forgó területi különbözet a cs. és kir. hadügyi kormányzat javára 79583 frt 49 kr. vagyis 159166 korona 80 fillér szóval egyszázötvenkilencezeregyszázhatvanhat korona 80 fillér készpénz fizetésével egyenlítették ki, mely összeget a fővárosi közmunkák tanácsa a magyar földhitelintézetnél a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokságnak „Militärabtheilung des k. u. k. Militär Territorial Commando“ révén nyitott folyó számlája javára 1897 évi október hó 6-án tényleg befizetvén, ezt a cs. és kir. katonai kormányzat ezennel elismeri és nyugtatja oly kijelentéssel, hogy a szóban forgó területi különbözetből eredő igényére vonatkozólag ily képen teljes és végleges kielégítést kapott.

3. A IX ker. Ferenczvárosban a Védgát dülőben építendő gyalogsági laktanya czéljára az első megállapodás értelmében 7566.66 □ öles telek lett volna adandó, e helyett pedig tényleg csak 7298.64 □ öles telektömb lett átadva és a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokság által igénybe véve, mihez képest a hadügyi kormányzat itt 268.02 □ öl területtel kevesebbet kapott. E hiánya a cs.

és kir. hadügyi kormányzat javára közös egyetértéssel olyképen pótoltatott, hogy

4. a IX. ker. Gubacsi dülőben építendő tüzérségi laktanya és szertárak építése czéljára az eredetileg kilátásba vett 31306□ öl terület helyett a szóban forgó 268.02□ öllel több, vagyis 31574.02□ ölnyi terület lett részére átadva és átvéve.

5. A hadapródiskola építése és a mérnökkari gyakorlótér kibővítése czéljára az eredeti megállapodás szerint összesen 16579□ öl terület lett volna átadandó; e helyett 21.30□ öllel több, vagyis 16600.30□ öl terület adatott, mint ezt a jelen egyezmény VIII. pontjának 11 és 12. alpontjai tanusítják. A fővárosi közmunkák tanácsa az átadási jegyzőkönyvben azzal a fentartással élt, hogy e többlet a későbbi telekátadásoknál javára betudassék. Miután azonban e betudásra nem kínálkozott megfelelő alkalom, a fővárosi közmunkák tanácsa ebbeli igényét megszüntnek tekinti.

6. Azon eredeti megállapodással szemben, mely szerint a fővárosi közmunkák tanácsának az ó-budai katonai ruharaktár kibővítése czéljára 949.35□ öles telket kellett volna szereznie és a katonai hatóságnak átadnia, utóbb az egyezményes hatóságok között az a megegyezés jött létre, hogy az ó-budai katonai ruharaktár az eredetileg czélba vett kibővítés elejtésével ott felhagyassék és egészen a Kelenföldre helyeztessék át. Ehez képest a fővárosi közmunkák tanácsa felmentetvén az alól, hogy az óbudai ruharaktár kibővítésére 949.35□ öles telket szerezzen, e helyett egyenérték fejében szerezte meg és bocsátotta rendelkezésére a katonai hatóságnak a szóban forgó ruharaktár kitelepítése czéljára az I. ker. Kelenföldön azon tizennégy parcellát, összesen 4822.20□ öl térfogattal, melyek a jelen egyezmény VIII. pontjában 13., alatt vannak felsorolva és közelebbről megjelölve.

X.

A cs. és kir. katonai kormányzat mindazon pénzösszegeket, melyek a jelen egyezményből kifolyólag a magyar királyi kincstár részéről rendelkezésére adattak, az 1894. évi XX. törvénycikkben megjelölt katonai objectumok átengedése iránt folyt tárgyalásokhoz előterjesztett programja értelmében Budapest székes-főváros területén azon pótló katonai építkezésekre volt köteles fordítani, melyek részint a fővárosi közmunkák tanácsa által a jelen egyezmény VIII. pontja szerint rendelkezésére bocsátott telkeken, részint a már korábbról birtokában volt kincstári telkeken tervbe véve voltak.

Azon építési telkek tekintetében melyek már a jelen

egyezmény előtt a cs. és kir. hadügyi kormányzat használatában és kezelésében állottak, irányadó volt az a megegyezés, hogy mindazon területek, melyek a kérdéses telkekből az érvényes városszabályozási terv szerint szabályozás céljára estek el, a cs. és kir. katonai kormányzat részéről minden kártalanítási igény nélkül, tehát ingyen voltak átengedendők, már azon terjedék egyezmény erejénél fogva is, mely a magánosok telkeiből szabályozásra eleső terjedékek beváltása tárgyában a fővárosi közmunkák tanácsa és Budapest székes-főváros közönsége között a m. kir. kormány jóváhagyásával 1901 év végéig fennállott.

Az egyezményes hatóságok külön megállapodásához képest egyedüli kivételt képez a fentebbi elv alól a II. ker. Pálffy-tér, Pálffy-utcza, Tölgyfa-utcza, és Királyhegy-utcza által határolt 3720 régi 3467 uj kat hrzi számú telektömb, melyen a Pálffy-tér felé a Radetzky-laktanya épült. Ezen telekből a székes-fővárosi mérnöki hivatal által 43 XXII/4, t. t. szám alatt kiállított Budapest székes-főváros tanácsa által 1901 évi december 11-én 69514 sz. a. kelt határozatával jóváhagyott szabályozási térrajz szerint elesik a Pálffy-utcza kiszélesítésére a térrajzon a) betűvel jelölt 275.10□ öl terület, a Királyhegy-utcza kiszélesítésére pedig a térrajzon b) betűvel jelölt 309.30□ ölnyi terület, összesen tehát 584.40□ öl.

Tekintettel arra, hogy ezen 584.40□ ölnyi területnek a szabályozás végrehajtása céljából való szabaddá tétele és az utcza területéhez csatolása egyrészt a telek belsejében levő régi épületek megfelelő átalakítását, másrészt a kerítésfalaknak a szabályozási vonalra való visszahelyezését tette szükségessé, a fővárosi közmunkák tanácsa az ezzel kapcsolatos költségnek viselését elvállalta, azzal a teherrel együtt, mely a járdának a Pálffy utczában és Királyhegy utczában a szabályozási vonalhoz képest leendő kiképzéséből felmerülni fog.

A szabályozással megbolygatott épületek átalakítása 23696 kor. 98 fil. költséget okozott, melyből a magyar földhitelintézetre szóló készpénzértékű utalvány alakjában a fővárosi közmunkák tanácsa a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokságnak

1894 november 24-én 13000 kor.

1894 december 21-én 6000 „

1896 január 14-én 4696 „ 98 fillér

összesen tehát az egész 23696 kor. 98 fillér szóval Huszonháromezerhatszázkilenczvenhat kor. 98 fillért kifizette.

A kerítések áthelyezése 17239 kor. 24 fillérbe, szóval Tizenhétezer kettőszáz harminczkilencz korona 24 fillérbe került, mely összeget a fővárosi közmunkák tanácsa

a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokságnak szintén a magy. földhitelintézetre szóló készpénzértékű utalvány alakjában 1897. szeptember 3-án fizetett ki.

Végül azon 5362 kor. 12 fil. szóval ötezháromszázhatvankettő koronát és 12 fillért, melyet Budapest székes-főváros tanácsa a Pálffy-utczai és Királyhegy-utcza új járdákért a szóban forgó ingatlanra járdafektetési járulék czimén kivetett, a fővárosi közmunkák tanácsa a cs. és kir. 4. hadtestparancsnokságnak ugyancsak a magyar földhitelintézetre szóló készpénzértékű utalvány alakjában 1900. évi márczius 12-én fizette ki.

A cs. és kir. katonai kormányzat a fővárosi közmunkák tanácsának épület-átalakítás kerítés-áthelyezés és járdafektetési járulék czimén teljesített s fentebb felsorolt összes fizetéseit ezennel elismeri és nyugtatja oly kijelentéssel, hogy a Pálffy-téri Radetzky-laktanya telektömbjének szabályozásából kifolyólag fenforgott igényei ezekkel a fizetésekkel teljes és végleges kielégítést nyertek.

XI.

A fentebbi X. pontban foglaltak alapján és azokból kifolyólag a jelen egyezmény jóváhagyásával egyfelől a magy kir. pénzügyminister úr a m. kir. kincstár nevében, másfelől a cs. és kir. közös hadügyminister úr ezennel beleegyezésüket nyilvánítják ahhoz, hogy telekkönyv szerint a m. kir. kincstár nevében álló és a cs. és kir. közös hadügyi kormányzat használatában és kezelésében levő, a székes-főváros budai részének 2 sz. telekkönyvi betétében A+19 sor 3467 hrzi sz. a. foglalt ingatlanból Budapest székes-főváros tanácsa 1901 december 11-én 69514 sz. a. kelt, a politikai hatósági engedélyt tartalmazó határozatával jóváhagyott 43 XII/4 t. t. sz. jegyű térrajzon a) betüvel jelölt s a Pálffy-utcza kiszélesítésére eleső 275.10□ ölnyi terület, továbbá ugyanezen térrajzon b) betüvel jelölt s a Királyhegy-utcza kiszélesítésére eleső 309.30□ ölnyi terület Budapest székes-főváros közönsége javára közterületül telekkönyvileg tehermentesen lejegyeztessék és ehhez képest a kérdéses telek mostani 2. h. 593.80□ ölterülete a lejegyzendő összesen 584 40□ öl levonásával 2 h 9.40□ öltre kiigazittassék.

XII.

A fővárosi közmunkák tanácsa, — miként a jelen egyezmény tartalma is mutatja — a fentebbi VIII. pontban felsorolt s a katonai hatóságnak tényleg már át is adott összes telkeket nem a saját részére, hanem a m.

kir. pénzügyminister úr 1894 évi augusztus hó 16-án 58841 szám alatt kelt leiratával vett megbízatás folytán a tőle kapott, s vele szemben a fővárosi közmunkák tanácsa részéről külön elszámolás alá tartozó pénzjavadalmazásokból a m. kir. kincstár részére a jelen egyezmény során külön-külön felemlített katonai czélra szerezte; mindezen ingatlanok tulajdonjoga, tehát a cs. és kir. hadügyi kormányzat használatának és kezelésének kitüntetésével szerző jogalanyként a m. kir. kincstárt illeti.

Miután pedig a kérdéses ingatlanok közül a következők:

A) Budapest székes-főváros pesti részén:

a) pesti 12627 sz. tkvi betétben ($\frac{9565, 9570, 9571}{89}$ 9573/a 9574/a) hrzi sz. a. foglalt 7298.64 $\square$ öl kiterjedésű ingatlan;

b) a pesti 138 sz. tkvi betétben (139—152) hrzi sz. a. foglalt 1635.10 $\square$ öl kiterjedésű ingatlan;

c) a pesti 1075 sz. tkvi betétben 1084 hr. sz. a. foglalt 280.84 $\square$ öl kiterjedésű ingatlan;

d) a pesti 1076 sz. tkvi betétben 1085 hr. sz. a. foglalt 405.41 $\square$ öl kiterjedésű ingatlan;

e) a pesti 1077 sz. tkvi betétben 1086 hr. sz. a. foglalt 406.48 $\square$ öl kiterjedésű ingatlan;

f) a pesti 1078 sz. tkvi betétben 1087 hr. sz. a. foglalt 280.84 $\square$ öl kiterjedésű ingatlan;

g) a pesti 9234 sz. tkvi betétben (9098 9101) hr. sz. a. foglalt 1039.82 $\square$ öl kiterjedésű ingatlan;

B) Budapest székes-főváros budai részén:

a) a budai 5374 sz. tkvi betétben A +2 sor (25/1 13313, 13314/1) hr. sz. a. foglalt 2127.47 $\square$ öl kiterjedésű ingatlan;

b) a budai 1364 sz. tkvi betétben A+3 sor (7036, 7037/1, 7038/1, 7038/2, 7038/3, 7038/4, 7038/5, 7039/1, 7039/2, 7040/2 7041, 7042, 7043, 7048/1) hr. sz. a. foglalt 14279.10 $\square$ öl kiterjedésű ingatlan;

c) a budai 3117 sz. tkvi betétben A+1 sor, 6987 hr. sz. a. felvett 2321.20 $\square$ öl kiterjedésű ingatlan;

d) a budai 9687 sz. tkvi betétben

A + 1	sor (13908/17, 13909/37a)	hr. sz. a	foglalt 317.80 $\square$	öl	telek
A + 2	" (13908/16, 13909/37b)	" " "	" 300.80	" "	"
A + 3	" (13909/36,	" " "	" 300.00	" "	"
A + 4	" 13909/35	" " "	" 307.10	" "	"
A + 5	" (13908/15, 13909/38)	" " "	" 396.00	" "	"
A + 6	" (13908/14, 13909/41)	" " "	" 396.00	" "	"
A + 7	" (13908/13, 13909/42)	" " "	" 396.00	" "	"
A + 8	" 13909/43	" " "	" 396.00	" "	"
A + 9	" 13909/40	" " "	" 396.00	" "	"
A + 10	" 13909/39	" " "	" 396.00	" "	"
A + 11	" 13909/31	" " "	" 300.70	" "	"
A + 12	" 13909/34	" " "	" 314.50	" "	"
A + 13	" 13909/33	" " "	" 300.00	" "	"
A + 14	" 13909/32	" " "	" 305.30	" "	"

c) a budai 5240 sz. tkvi betétben A+I sor (3984/1. 3987/1) hr. sz. a felvett 2957.63□ öl kiterjedésű ingatlan; végül

f) a budai 9272 sz. tkvi betétben A+I sor (3889/2 3890) hr. sz. a foglalt 350.00□ öl kiterjedésű ingatlan telekkönyvileg még a fővárosi közmunkák tanácsa nevében állanak, az ezen hatóság által eszközölt kisajátítási megszerzés természetes folyamánként, — ennek következtében a telekkönyvi bejegyzéseknek az említett tényleges jogi viszonynak megfelelő összhangba hozatala végett a fővárosi közmunkák tanácsa a jelen pontban A) és B) alatt felsorolt összes ingatlanokra vonatkozó telekkönyvi tulajdonjogot is a magyar kir. kincstár a cs. és kir. hadügyi kormányzatot megillető használat és kezelés kitüntetésével ezennel átruházza és ezen átruházást a magy. kir. kincstár nevében a magy. kir. pénzügyminister úr, a katonai használat és kezelésre vonatkozólag pedig a cs. és kir. közös hadügyminister úr is a jelen egyezmény jóváhagyásával elfogadják.

Ehhez képest egyszersmind beleegyezését adja a fővárosi közmunkák tanácsa ahhoz, hogy a jelen pontban A) és B) alatt felsorolt összes ingatlanokra a tulajdonjog a jelen egyezmény alapján a m. kir. kincstár javára a cs. és kir. hadügyi kormányzatot megillető használat és kezelés kitüntetésével telekkönyvileg bekebeleztessek.

Minek hitelül a jelen egyezmény három eredeti példányban állittatik ki, az egyik a fővárosi közmunkák tanácsát, a másik a csász. és kir. budapesti katonai építési osztály kezelő bizottságát, a harmadik pedig a magy. kir. pénzügyminister urat illeti.

Kelt Budapesten, 1903. szeptember hó 29-én.

Aláírások.

Ami jelenleg a közös hadügyminister úr jóváhagyása alatt álló fenti egyezmény szerint átvett katonai ingatlanokat illeti, külön is megemlékezni kívánunk arról, hogy az Ujépület tömbjének szabályozása és rendezése végre van hajtva, az alakított telkeken pedig modern új palotaszerű épületek diszlenek; a Károly-laktanyából megfelelő átalakítás útján központi városháza lett, hosszú időre felmentve a székes-fővárost új városháza építésének gondja alól; a Gellérthegyi-erőd ebbeli jellegétől megfosztva a székes-főváros szabad rendelkezése alatt áll; a Flórián-laktanyát a Ganz-féle gép- és vasöntő-gyár r. társaság vette meg, telepének kibővítése végett; a várbeli József-laktanya még a kincstár birtokában van és ez a telektömb nyilván valamely közcélra fog felhasználtatni.

IV.

ÚTÉPÍTÉS.

A lefolyt évben befejeztük az *Erzsébet-híd* följáróinak munkálatait, melyek a korábbi évi jelentéseinkben már részlezett útrendezéseken kívül, még a következőkből állottak:

A) A pesti oldalon:

Befejeztük a dél felé eső lépcsőzetnek 1901-ik évben félbehagyott építését, s megépítettük az észak felé eső lépcsőzetet. A hidépités pótmunkálatai következtében átfektettük az *eskütéri park* szegélykősorát, valamint a plébánia templom felőli támasztófal melletti szegélykősor egy részét és a hidfő körüli szegélyköveket.

Ugyszintén elhelyeztük a *Ferencz József rakparton* a támasztófal melletti, valamint a *Duna* melletti szegélykősort. — A hid alatt, + 8 40 m. *Duna* 0 pont fölötti magasságban fölépítettük a támasztó falat és a rakparti lépcsőket. — Az északi, tehát a *Petőfi-tér* felőli oldalon, vasbetétes beton járdát építettünk. Elhelyeztük az *eskütéri park* és a *plébánia* templom előtti park kerítésköveit, valamint az alsó rakparton a hidfő és a lépcsők közötti kerítés köveket.

Az *eskütéri park* és a *plébánia* templom előtti park körül, a konsoljárda és a támasztó fal mentén, továbbá az alsó rakparti kerítésköveken és a hid alatti támasztófalon felszereltük a vasrácsokat.

Elvégeztük a földmunkát és új gránit kockaköburkolatot állítottunk elő a következő helyeken úgymint:

A hidfő és az *eskütéri park* előtt, a *Duna-utcza* nyugati oldaláig, a *Ferencz József-rakparton*, a hid tengelyétől a támasztófal és a közuti vasuti vágányok között, valamint az *Irányi-utczától* a *Chmell-féle ház* végéig, a támasztó fal iránya és a közuti vasuti vágányok között elterülő szélességben. Régi gránit kockakövezettel burkoltuk a közuti vasuti vágányok és a *Duna* felőli járda szegélysora közötti területet a hid tengelyétől a *Petőfi-térig* és az út egész szélességében a *Chmell-féle háztól* a rendező munkálatok határáig, a támasztófal irányától a *Dunapart* szegélykő soráig.

Ezenkívül átköveztük a *Ferencz József-rakparton* a rendező munkálatok határa alatti és fölötti, csatlakozó részeket.

Járdakö burkolatot létesítettünk a plébánia templom előtti park körül, valamint a *Ferencz József-rakpart Duna* felőli járda területén.

Uj aszfaltjárdát fektettünk le az *eskütéri* park körül, az állami tisztviselők özvegyeinek és árváinak, valamint a jövedéki, birságalapnak bérházai körül, az északi és a déli hidfők körül, a támasztófal melletti járdán és a *Ferencz József-rakpartnak* a támasztófal melletti oldalán.

B) A budai oldalon.

Folytattuk az 1901. évben félbehagyott északi és déli támasztófal, valamint a lépcsők építését és újból megépítettük a *Rudasfürdő* parkja fölött, az 1902. évben lebontott kőboltozatot.

Elhelyeztük a *Döbrentei-téri* és a hid alatti park kerítésköveit és vasrácsait.

A hid előtti területen, valamint a *Várkert-rakparton* járdaszegélysort; — a hid előtti területen pedig, — csatlakozólag az 1901. évben megépített lejáró úthoz, új bazaltkoczkakő burkolatot állítottunk elő.

A *Várkert-rakpart* kocsútját, részben új anyaggal, részben régi anyaggal makadamszerűen burkoltuk.

Aszfaltburkolattal láttuk el a következő járdaterületeket, ugymint az északi és a déli hidfőtől kezdve a már kész aszfaltjárdához csatlakozóan, a *Döbrentei-téri* park északi oldalán, a *Várkert-rakpart* nyugati oldalán, a *Döbrentei-tér* és a *Rudas-fürdő* között, végül a *Várkert-rakpart* keleti oldalán, a hid alatt, a hidépítés czéljából fölszakított területen.

Tereprendező földmunkálatokat végeztünk a *Rudas-fürdő* előtti területen és kavicsolt járdával láttuk el a hidlejáró nyugoti oldalát, — a *Serpentin-út* támogató falának végétől, az útrendező, munkálatok déli határáig.

Az *Erzsébethid* följárói körül fölmerült útrendezések, összes kiviteli munkálatait ekképen elvégezvén, már csak a végelszámolás van hátra.

Az I. ker. *Böszörményi-útnak* (budai külső körút) a *Mozdony-utcától* a *csendőrségi laktanya* északi sarkáig terjedő szakaszának makadamszerű rendezését, a belügyminister úr kívánságához képest, a fővárosi pénzalapból, még az 1901 év nyarán végrehajtottuk, — a mikor is a laktanya előtt 3.50^m szélességű, a szomszédos üres telkek előtt azonban ideiglenesen csupán 1.50^m szélességű járdákat létesítettünk.

E végrehajtott rendezési munkálatot, a szerződött vállalkozótól — ingyenes jótállási kötelezettségének leteltével — a lefolyt 1903 év január 3-án végleg átvettük s a székes-fővárosnak további gondozásába adtuk át.

Utóbb a székes-főváros kívánságára, a szóban forgó útszakaszban, az ideiglenesen 1.50^m szélességű járdákat is, — miután a szükséges területek időközben megszerezettek, — a végleges 3.50^m szélességre bővítettük ki.

A lefolyt évben, a székes-fővárossal létrejött egyezmény értelmében a *Gellért-rakpartnak* a *Ferencz József-hid* és a *Rudas-fürdő* között elterülő felső síkján még szükségessé vált útrendező munkálatokat is végrehajtottuk, — még pedig akként, hogy a főkocsutató bazaltkoczkakövezettel, a villamos közúti vasúti vágányok területét, valamint a *Gellérthegy* felőli oldalon a vágány és a járda szegélysora közötti kocsút szalagot bazaltfejkövezettel láttuk el.

Ugyanennek az egyezménynek értelmében, ugyanekkor, a *Gellérthegyi*

Serpentin-út támfalának meghosszabbításával kapcsolatban, makadamszerűen rendeztük a *Gellérthegy* és a vele szemben épült *Hubert-féle* új ház közötti útszakaszt is.

Ezeknek az utépitő munkálatoknak a végrehajtásán kívül elvégeztük az I. ker. *Krisztina-körutnak* a *Mikó-utczától* a *Maros-utczáig* terjedő szakaszában, 35,00 m., illetőleg 37 m.-re való kiszélesítése és végleges rendezése érdekében szükséges előmunkálatokat.

Mivel azonban az ut kiszélesítéséhez szükséges területek a lefolyt 1903-ik évben még nem állottak rendelkezésünkre, ennek a nagyobb kiterjedésű utrendezésnek a kivitelét a következő évre kellett elhalasztanunk

A mi a székes-főváros által eszközölt utczarendezéseket és burkolásokat illeti, melyek tervét és költségvetését előzetesen átvizsgáltuk, ezek a következő utcákra vonatkoznak:

I. kerület: *Ág-utca, Csap-utca, Daróczi-ut, Iskola-tér, Szentháromság-tér, Tigris-utca.*

II. kerület: *Fő-utca, Jégverem-utca, Kapuczinus-utca, Retek-utca és Filler-utca közötti névtelen-út, a Rókus-hegyen a szőlőszeti kísérleti állomás előtti névtelen-ut.*

III. kerület: *Bokor-utca, Óbudai-rakpart, Pacsirtamező-utca, Timár-utca.*

IV. kerület: *Mária Valéria-utca, Petőfi-tér, Vármegyeház-utca.*

V. kerület: *Dráva-utca, Honvéd-utca, Nagykorona-utca, Pozsonyi-ut* alsó sikkja, *Szabadság-tér.*

VI. kerület: *Andrássy-uti körönd, Nagy János-utca, Vágány-utca.*

VII. kerület: *Hungária-körut, Ida-utca, Szegényháztér, Városliget, Wesselényi-utca.*

VIII. kerület: *Csokonai-utca. Mária-utca.*

X. kerület: *Szent-László-tér.*

A székes-főváros részéről 1903. évben tervezett összes útburkoló munkák mennyisége a következő:

Makadamszerű kociút	16910,00	m ²
Trachit kociút	1518,00	m ²
Bazalt kociút	23340,00	m ²
Bazalt fejkövezet	25675,00	m ²
Keramit kociút	1928,00	m ²
Aszfalt kociút	16984,00	m ²
Terméskő kociút és folyóka	5346,00	m ²
Átkövezés	2229,00	m ²
Trachitjárda	5853,00	m ²
Aszfaltjárda	9795,00	m ²
Járdaszegélyezés	9014,00	f. m.
Járdakavicsolás	7232,00	m ²

V.

VASUTAK.

A közuti vasutak fejlesztése és a közuti vasuti forgalom czélszerű lebonyolítása érdekében, a lefolyt évben is számos intézkedés történt.

Igy a *budapesti közuti vaspálya társaság furkasréti* vonalán több helyen útátjárók és csőátereszek; ugyane vasuttársaság *óbudai* végállomásán, a *Főtéren* ideiglenes csonkavágány, a *városligeti* vonalának végállomásán pedig, az *Arena-uti* állomási épület körül, visszatérő hurokvágányok építettek.

A *Damjanich-utcai* áramfejlesztő telepen új kezelő épület és kocsiszin, egy harmadik hűtőtorony, favázás téglafalazatú mérlegházikó és egy derítő medenceze építése, valamint a telep csatornázása, voltak a nevezetesebb munkálatok.

A *Pálffy-utcai* áramfejlesztő telepen is jelentékenyebb építő munkálatok hajtottak végre; — úgymint: kazánház és gépháztoldalék, földszintes kezelő épület, gyárkémény, utcai kerítésfal; a *Henger-utca* és *Tölgyfa-utca* sarkán 40^m hosszú kezelő vágány építése és a telep derítő medenczéjének kibővítése.

Kibővítettett a *Pálffy-téri* szivattyú-telep is és a *Pálffy-tér* előtti *Margit-rakparton* levő kút mellett egy 5,00^m átmérőjű újabb kut építettett, mely annak idején egy 5^m átmérőjű szivócsővel fog összeköttetésbe hozatni.

A *Szép Ilonai* forgalmi telepen is újabb kocsiszín épült, a *Szénatéren* levő várócsarnok előnyösebb átalakítást nyert, végül a *Hermína-út* és *István-út* sarkán, a *Hermína-út* fasorában új, vasvázás várócsarnok helyeztetett el.

A *villamos városi vasút társaság Király-utcai* vonalán, a *városligeti fasorban*, a két szélső úttesten fekvő vágányok a középső úttest felé áthelyeztettek, miáltal, a közuti kocsik számára a vágány és a nyaraló sor járdaszéle között, az eddigi 3.22^m helyett 4,00^m szélességű kocsit lett biztosítható.

Ugyan e vasuttársaság *Rudolf-rakpart*—*„Viktoria“* gőzmalom közötti új vonalának megépítésével kapcsolatban, a *Baross-utca* és a *Köztemető-út* sarkán levő forgalmi telepen, új kocsiszín és 5 nyitott fészert épült és e munkálatokkal kapcsolatban vágányátalakítások is eszközöltettek.

Az *Országház-téren* a *Báthory-utca* irányában, egy díszesebb, a *Margit-híd* előtt, a *Lipót-körút* és *Személynök-utca* sarkán, valamint a *Sertésközvágó-híd*i vonal végpontján és a *Koppány-utca* — *Gubácsi-ut* sarkán egy-egy egyszerűbb várócsarnok, a *Boráros-téren* pedig egy örbódé állítottatott föl.

Megemlítjük ez alkalommal, hogy a főváros területén levő villamos vasutakon életbeléptetendő biztonsági intézkedések tárgyában megtartott értekezleten hozzájárultunk azokhoz a bizottsági megállapodásokhoz, melyeknek figyelembe vételével a kereskedelemügyi minister úr 1903. évi április 29-én 26675/V. B. sz. a. rendeletével e villamos vasutak maximális menetsebességeit akként szabályozta, hogy a főbb sugárirányú szélesebb utakon általában: 16 km, szűkebb utcákban 12 km, a főbb külső út vonalakon: 20 km s a kevésbé lakott, vagy külön pályatestű vonalrészeken 25 km. óránkénti menetsebesség tartandó be, — a mely menetsebességek 6 kilométerre csökkentendők: 1. minden vágány kereszteződésnél, 2. minden hidfőnél és vámszedő házaknál, 3. ott, ahol a vágány az úttest egyik oldaláról annak másik oldalára megy át, 4. Olyan sűrű köd alkalmával, amikor a kocsivezető 5^m távolságra sem lát, — 5. Népcsoportulások alkalmával, azokon az útrészeken, a melyeken a szabad közlekedés akadályozva van, 6. ideiglenesen mindazokon a helyeken, a hol, azt a forgalom biztonsága céljából a budapesti m. kir. államrendőrség főkapitánya elrendeli, pld.: tüzesetek, építkezések, lerombolások stb. alkalmával.

Ugyanezen az értekezleten támogattuk azt a törekvést, hogy a közuti vasuti kocsik belsejében az állóhelyek beszüntetessenek, amit azóta a kereskedelemügyi minister úr már életbe is léptetett, a mely intézkedés, úgy a mint azt mi is előreláttuk, a közérdek szempontjából, a legteljesebb mértékben bevált intézkedésnek bizonyult.

Az óbudai Főtértől az óbudai temetőig tervezett közuti villamos vasút.

A budapesti közuti vaspálya társaság a vasút terveit beterjesztvén, azoknak, a közigazgatási bejárást megelőző tárgyalása során kívántuk; 1. hogy a *Szentlélek-téren* és a *Főtéren* tervezett vágány elrendezés csak ideiglenes jellegű legyen. Ugyanis a volt cs. és kir. katonai ruharaktár telke még szabályozást igényel s ha ez a szabályozás a tér rendezésével kapcsolatosan végrehajtatik, az itteni vágányokat át kell helyezni, 2. A *Kórház* és *Flórián-utcákban* a vonal szintén csak ideiglenesnek tekintendő, mert a *Vörösvári-utcai* vasuti vonal a szabályozási tervben megállapított főközlekedési erekkel lesz összeköttetésbe hozandó s a mint ez bekövetkezik, a vágányok a fenti utcákban eltávolítandók lesznek. 3. A *Vörösvári-utczában* a vágányok az út szélén a végleges járda szegélykötől 3.50 m. tengelytávolságban fektetendők.

E kívánalmaink a kereskedelemügyi minister úr azon elhatározásában jutottak érvényre, melylyel a közigazgatási bejáráson létrejött megállapodásokat jóváhagyta, utasítván a vállalatot, hogy a helyhatósági építési engedély megszerzése végett szükséges részletes terveket terjessze be.

A Csömöri-uti villamos közuti vasuti vonal második vágánya

A budapesti közuti vaspálya társaság arra való hivatkozással, hogy

a Százház—kiszuglói vonal közigazgatási bejárásakor fölvelt jegyzőkönyvben megállapított, hogy az egész vonal két vágánnyal létesítendő abban az esetben, ha az államvasutak *Ludapest—czeplédi* fővonalának pályaszínbén való keresztezése engedélyeztetni fog, — a Csömöri-uti vonal 9.13 szelv. közt, a Hermina-ut és Francia-ut közt fekvő egyvágányú szakasznak *kettős* vágányúvá való átalakítására terveket mutatott be. — E terveket a székes-fővárossal egyetértőleg, a közigazgatási bejárás alapjául elfogadtuk s a székes-főváros közönsége közgyűlési határozatában kijelentette, hogy e vasuti létesítmény céljaira, a szükséges közterületeket a vasuttársaságnak átengedi. E tervek szerint ugyanis a másodig vágány ideiglenesen akként helyezendő el, hogy a Csömöri-utnak az a része, a hol most az egyvágányú pályarész halad, mai szélességében egyelőre megmaradhasson, mert a székes-fővárosnak az a kísérlete, hogy az ut végleges szélességének előállításához szükséges területek méltányos árban megszerezhetők legyenek, nem sikerült s így az ut kiszélesítését arra az időre kellett halasztani, a mikor építkezések és telekrendezések alkalmából a hatóságnak módjában van, hogy méltányos árakat érhessen el.

A második vágány a mai, végleges helyen fekvő vágánytól 3.00m.-re fektetendő, miáltal az ut északi oldalán a vágány tengely és a járda széle közt átlag 3.15 m. széles ut fog a közuti forgalom rendelkezésére állani. — A déli oldalon a jelenlegi vágány tengelyétől a járda széléig átlag 4.00 m. áll rendelkezésre.

A székes-főváros közönségének ide vonatkozó közgyűlési határozatához hozzájárulván, azt felsőbb jóváhagyás végett a belügyminiszter úrhoz terjesztettük föl.

A Rudolfrakparti villamos közuti vasutnak a „Viktória“ gőzmalomig való meghosszabbítása.

A budapesti villamos városi vasuti részvénytársaság a székes-fővárossal kötött, egységesített szerződése értelmében kötelezettséget vállalt arra, hogy a Rudolfrakparti vonalából kiágazólag a Dunaparton, a „Viktória“ gőzmalomig terjedő vasuti vonalat megépíti. — Nevezett vasuttársaság ezen az alapon még 1897-ben terveket mutatott be, melyek szerint a Rudolfrakpart—Podmaniczky-utcái vasutnak a Nádor-utca és a Báthory-utca sarkánál elhaladó vonalrészéből kiágazólag, a Nádor-utcán át, a Lipót-körutig kívánt egy szárnyvonalat megépíteni.

Mivel azonban ez a tervezet, szabályozási okokból nem volt keresztülvihető, azt, a székes-fővárossal egyetértőleg, el sem fogadhattuk.

Később, a székes-főváros fölhívására nevezett vasuttársaság újabb és már elfogadható terveket mutatott be, minek következtében a székes-főváros közönsége közgyűlési határozattal azt a vonalvezetést fogadta el, mely szerint a vágányok a Rudolfrakparti vonalból a Széchenyi, illetőleg az Árpád-utcánál kiágazva a Rudolfrakparti két vágány folytatásaként az Országház-térig, illetőleg e tér déli oldalán a Géza-utca irányában az Akadémia utcáig, majd ennek folytatásában a Báthory-utcáig, továbbá a Báthory-utcában az Országház-tér keleti oldaláig, innen a Nádor-utca irányában a Szalay-utcáig, s ennek folytatásában az Országház-téri park mentén e tér északi oldalán a

Személynök-utczáig s ezen végig haladva a *Lipót-köruton* a közuti vaspálya társaság vágányait keresztezve a *Pozsonyi-uton* a „*Viktoria*“ gőzmalom előtti térig haladnának.

Ehhez a vonalvezetéshez mi is hozzájárultunk, ugyszintén a székes-fővárosnak ahhoz az elhatározásához is, hogy a vasút a *Rudolf-rakparttól* az *Országház-tér* északi sarkáig, alsó vezetékes berendezéssel végleges jellegű, míg a további felső vezetékes szakasza ideiglenes jellegű legyen.

A székes-főváros e közgyűlési határozata az ideiglenes vonalszakaszra nézve azt a kikötést tartalmazza, hogy a vasuttársaság ezt a vonalat akkor lesz köteles a *Dunapartra* végleges jelleggel áthelyezni, és alsó vezetékkel ellátni, a mikor a szükséges terület rendelkezésre fog állani.

Ezzel szemben mi azt tartottuk megállapítandónak, hogy a kérdéses vonalszakasznak végleges helyére való áthelyezése, a dunaparti-ut építésével egyidejűleg történjék.

A vasuttársaság egy későbbi beadványában, idevonatkozólag azt kérte, hogy az egész vonal véglegesnek tekintessék és hogy az a kikötés, mely szerint e vonal egy része a *Dunapartra* áthelyezendő, — elejtessék. Kérte továbbá, hogy a 8 öl szélességű *Személynök-utca* és a *Pozsonyi-ut* 12 öltre szélesítsék.

A mennyiben azonban a hatóság a végleges vonalnak a *Dunaparton* való vezetéséhez ragaszkodnék, az a vasut üzembevételétől számított 15 évig ne követeltessék.

Az ezek után megtartott közigazgatási bejáráson a mellett a megoldás mellett foglaltunk állást, hogy a *Személynök-utca* és a *Pozsonyi-ut* a mai 15 méterről 20 méterre szélesítsék olyképen, hogy az 5 m. széles terület a *Dunapart* és a *Személynök-utca* közötti dunaszabályozási telektömb mostani méreteinek megtartásával, a jelenleg 38 m. szélességű rakparti utból vonassék el. — Ebben az esetben ugyanis a vasut a terv szerinti nyomon véglegesen volna engedélyezhető azzal a hozzáadással, hogy a *Személynök-utca* rendezésekor a vasut a *Lipót-körut* keresztezésének északi határvonaláig alsó vezetékessé átépítendő.

A megtartott engedélyezési tárgyalás ugyanily értelmű eredményeihez képest a vasut meg is épült és pedig akként, hogy a *Személynök-utczának* és a *Pozsonyi-utnak* 20 m.-re való kiszélesítése esetében a vágányok már is a végleges helyükön fekszenek.

A mennyiben ezek az utczák, a külön megindított tárgyalások végeredményeként a vasuti vállalat és a székes-főváros kivánsága értelmében 23 méterre szélesítették, a vágányok ehhez képest átépítendőek lesznek.

Miután e szárnyvonal műtanrendőri bejárása is közreműködésünkkel megtartatott, a kész vasut a lefolyt év őszen a közforgalomnak át is adatott.

A dunaparti közuti villamosvasutnak Eskü-tér és Petőfi-tér közötti vonala.

Mult évi jelentésünkben részletesen ismertettük az 1902-ik évi közigazgatási pótbejárás jegyzőkönyvében foglalt bizottsági megállapodásokat, melyeket a kereskedelemügyi minister ur a lefolyt év elején jóvá-

hagyván, fölhívta egyuttal a vasutttársaságot, hogy az építési részletes terveket dolgozza ki és terjeszse be.

A vasutttársaság e fölhívásnak eleget tevén, a beterjesztett részletes tervek letárgyalása után hozzájárultunk ahhoz, hogy a helyhatósági építési engedély kiadassék. — Ezekután a szóban forgó összekötő vágányok csakhamar megépültek, melyekkel kapcsolatban a vasutttársaság az *Eskü-tértől* a *Wurm-utczáig* lefektetendő telefonkábelekre is a helyhatósági építési engedélyt elnyerte s e vonal műtanrendőri bejárása — a *Rudolf-rakpart* — *Báthory-utczai* kiágazó és a *Viktória-malomig* vezető vonalnak a *Rudolf-rakpart* — *Báthory-utczai* szakaszára vonatkozó műtanrendőri bejárással egyidejűleg, — a lefolyt 1903-ik év október 13-án megtartatván, a *Dunaparti* — *Nagyköruti* körforgalom életbe léptetésével a villamos vasuti hálózat egy nagyjelentőségű újabb forgalmi viszonylattal gazdagodott.

A Király-utczai közuti villamos vasutnak a Nagymező-utczán át a Váci-körutig való meghosszabbítása.

A budapesti villamos városi vasut-részvénytársaság a lefolyt évben terveket nyújtott be a székes-főváros tanácsához, melyek szerint a *Nagymező-utczában* az *Andrássy-utnál* végződő vasuti vonalát az *Andrássy ut* átszelésével a *Nagymező-utczán* végig a *Váci-körutig* s itt a *Báthory-utczai*, valamint a *Kálmán-utczai* vágányhoz csatlakozóan, meghosszabbítani kívánja, — akként, hogy a két vágány az *Andrássy-utat* átszelve, egyenesen folytatódnék a *Mozsár-utczáig*, innen nagyon enyhe kanyarulattal tovább haladva, a *Nagymező-utcza* 8 öl szélességű, illetőleg helyenként 30—50 c/m-el szélesebb szakaszában, a kocsit közepén, 3,00 m. tengelytávolsággal volnának a vágányok elhelyezendőek, miközben a járdák 2,00 m. szélességűvé alakíttatnának át, úgy hogy a vágányok és a járdák közt a közuti kocsiforgalom számára elegendő, 4,11 m., illetőleg a félvágány szélesség leszámításával, 3,36 m. szélességű utrész maradna.

A *Nagymező-utcza* 51—53 sz. házak előtt, a *Podmaniczky-utczánál* váltó-összeköttetéssel végállomás terveztetett, hogy a kocsik itt vissz térhessenek.

A székes-főváros közönsége idevonatkozó mult évi közgyűlési határozatával kimondotta, hogy a szóban forgó vonalmeghosszabbítás terveit a közigt. bejárás alapjául elfogadja s az e vonal céljaira szükséges közterületeket nevezett vasutttársaságnak elvben átengedi, a következő módosítások és kikötések mellett.

1. A budapesti közuti vaspálya társasága *Váci-köruti* vágányai a mérnöki hivatal vázlatterve szerint keresztelendőek.

2. A létesítendő vonal nem számítható be az egységes terület használati szerződés 9. §-ában körülirt kiágazásokba, vagy meghosszabbításokba és a társaság a meghosszabbított vonalon magasabb viteldijra igényt nem tarthat.

3. A meghosszabbítás összes költségeit a vasutttársaság sajátjából tartozik viselni.

4. A váci-köruti vágányok keresztelődésére köteles lesz engedélyes

vasut társaság a budapesti közuti vaspálya társasággal szerződést kötni s azt megkötés előtt a székes-fővárosnak bemutatni.

5. Egyebekben az egységes területhasználati szerződés összes rendelkezései erre a vonalrészre is kiterjednek.

A székes-főváros e közgyűlési határozata hozzájárulás végett elénk terjesztetvén, a magunk részéről elismertük, hogy a tervbe vett elrendezés műszakilag keresztül vihető volna, de másfelől alig vitatható, hogy a kérdés lényegében azon fordul meg, vajon az *Andrássy-ut* keresztezését szabad-e megengedni vagy nem?

Az *Andrássy-út* rendeltetését, melyet a székes-főváros rendezésének keretében betölteni hivatva van, már eléggé kidomborítva látjuk azokban az ismételt tárgyalásokban, melyek ennek az útnak közuti vasuti közlekedéssel való ellátása kérdésében eddig lefolytak.

Hivatkozunk e részben egyebek közt a nm. m. kir. belügyminiszter úr 1882 márczius 3-án 11991 sz. a. kelt leiratára, továbbá 1893 jun. 8-án 2730 sz. a. kelt saját átiratunkra, végül a nm. belügyminiszter úr 1893 évi jul. 26-án 58111 sz. a. kelt leiratára, melyek egyenként és összesen arról az általános meggyőződésről tesznek tanuságot, hogy föl nem áldozható közérdeknél fogva az *Andrássy-út* rendeltetésével, útszíni vasut létesítése össze nem egyeztethető.

Azok az indokok, melyek az *Andrássy-út*, eddig sikerült sértetlen megóvása végett minden előző alkalommal, érvényesültek, a szóban forgó keresztezésre vonatkozólag is teljes mértékben fennállanak.

Bizonyosága ennek a székes főv. tanács 1900 évi 10740 sz. a. kelt határozata is, melylyel ezelőtt négy évvel arra az álláspontra helyezkedett, hogy az *Andrássy-útnak* vasúttal való keresztezése meg nem engedhető.

A változások, melyek a viszonyokban azóta beállhattak, nézetünk szerint ezen álláspontnak nem a felhagyását, hanem sokkal inkább a fenntartását indokolják, mert az idők folyamán, minél jobban szaporodik a főváros lakossága, az *Andrássy-útra* természetszerűleg annál nagyobb szükség van.

Részünkről tehát ezúttal is ragaszkodtunk a jelzett állásponthoz, úgy lévén meggyőződve, hogy az *Andrássy-útat* mai állapotában és jellegében a nagy közönség egyetemes érdekében feltétlenül meg kell tartani.

A nagyköruti keresztezéstől alig 280 méter távolságra egy újabb keresztezés beiktatása az *Andrássy-út* belső szakaszát egészen kivetkőztetné mostani jellegéből és alkalmatlanná tenné azon czélok szolgálatára, melyekre nagy áldozattal alkotva lett.

A keresztezésre különben nincs is kényszerítő szükség.

A *Király-uczai* vasut más módon szervesen illeszthető be a közuti vasut hálózatába, nevezetesen úgy, ha a *Terézköruti* vágányokba fölfelé is bekötetik, a mint lefelé már be van kötve.

Ilyen elrendezéssel teljes kielégítést találhatnak azok a közlekedési viszonylatok, melyeknek kedvéért a *Király-uczai* vonal meghosszabbítása tervezve van.

Ebből folyólag a székes-főváros közönségének mult évi 395/903 kzgy. sz. határozatához hozzá nem járulhattunk, hanem azt a megoldási módot ajánlottuk a székes-főváros közönségének figyelmébe, mely szerint a *Király-uczai* vonal vágányai a *Terézköruti* vágányokba fölfelé is bekötendők volnának.

Az Erzsébet királyné-uti útátjáró kiszélesítése.

A székes-főváros megkeresésére a m. kir. államvasutak czeplédi vonalának 270.₂ — 270.₃ szely. közötti, a VII. ker. Erzsébet királyné-út irányában levő útátjárónak a kiszélesítése dolgában közigazgatási bizottsági minőségünkben eljárván, köteleztük a m. kir. államvasutak igazgatóságát, hogy a szóban forgó helyen levő 8.70^m szélességű útátjárót az Erzsébet királyné-út szélességének megfelelően 10 ölre, vagyis 18.96^m-re szélesbitse ki. — Egyszersmind felhívtuk a m. kir. államvasutak igazgatóságát, hogy a kiszélesítés részletes kiviteli terveinek bemutatásával, határozatunknak jogerőre való emelkedésétől számított 30 nap alatt a helyhatósági építési engedélyért folyamodják.

Kimondottuk egyuttal, hogy a fölmerülendő költségeket a székes-főváros, és a m. kir. államvasutak közösen viselik s a székes-főváros által a m. kir. államvasutaknak megtérítendő költség mértékéül azt az összeget szabtuk meg, melybe az átjáró mentén az út megépítése került volna akkor, ha itt a m. kir. államvasutak vágányai és berendezései nem feküdnének.

Ezen összeg számszerű meghatározása iránt a m. kir. államvasutak és Budapest székes-főváros között egyezség lesz megkísérlendő s ha ezen az úton a kérdés kölcsönös megnyugvásra megoldható nem volna, az érdekeltek meghallgatásával a fővárosi közmunkák tanácsa fog fölötte határozni. — Végül a mi a fönntartást illeti, ez irányban akként rendelkezünk, hogy a fővárosi közmunkák tanácsa az érdekeltek meghallgatásával akkor fog határozni, mikor az átjáró kiszélesítése, végrehajtatván, annak felülvizsgálatáról és a forgalomnak való átadásáról lesz szó.

E határozatunknak a költségekre vonatkozó részét úgy a székes-főváros mint a m. kir. államvasutak igazgatósága megfellebbezték; — a kereskedelemügyi minister úr azonban, azzal a kiegészítéssel hagyta jóvá és erősítette meg, hogy a mennyiben a költségek viselésének kérdése, a székes-főváros közönsége és a m. kir. államvasutak igazgatósága között legkésőbb a kiszélesítés végrehajtása után megtartandó átadási, illetőleg átvételi eljárásig, egyezségileg nem rendeztetnék, — a fővárosi közmunkák tanácsa elsőfokban határoz és hogy a helyszíni tárgyalásból esetleg fölmerült költségek a nevezett két felet egyenlő felelőségekben terhelik.

Különböző vasuti ügyek.

E föntieken kívül tárgyaltuk és elintéztük a következő vasuti ügyeket. — Ugymint:

1. A *budapesti h. é. vasutak Budapest-Kerepesi* vonalának, a *m. kir. államvasutak Kőbánya alsó pályaudvarával* való összekötését, valamint a „*Ferencz-József laktanya*“ állomásán rakodó állomási csonkavágány létesítését.

2. Az „*Apenta*“ részvénytársaságnak az *I. ker. Kelenföldön* levő keserűvíz telepén, a töltőház és a raktár közt létesített, emberi erővel hajtott, keskeny nyomtávu iparvasutat.

A *m. kir. államvasutak nyugati pályaudvarának* vágányzatából kiágazó-

lag a VI. ker. Lőportár dűlön levő katonai élelmezési raktárhoz és sütődéhez vezető iparvágányt.

4. Aczél Károly budapesti gőzfűrésztulajdonosnak az V. ker. Vizafogó dűlön, az újpesti rakparton 1414—1415 hr. sz. a. fekvő telepétől a Dunáig tervezett vontató pálya létesítésének ügyét.

5. A „Magyar-belga fémipargyár r.-t.”-nak a VI. Hungária-ut 1687/1. 1687/2. és 1387/3—6 hr. sz. telkéről a szemközti 1692/a hr sz. telekre épített, kézi erővel hajtott, keskenyvágányu iparvasutat.

6. A VII. Erzsébetkirályné-ut végén, az államvasuti körvasut mellett, annak 82/83. szelvénye közelében kezdődőleg a rákospalotai Széchenyi-telepen Baumgarten Sándor által épített sanatoriumhoz vezető építőanyagok szállítására szolgáló, lóüzemű, keskenyvágányu mezei vasutat.

7. A cs. és kir. szabadalmazott déli vaspálya társaság Budapest déli vasúti állomása előtt, a Lenke-utnál elágazó és a katonai ruharaktárhoz vezető iparvágányt.

8. A budapesti h. é. vasutak Budapest-Dunaharaszti vonalának 22/23 szelv. közti szakaszából kiágazólag Neumann és Mannheim, Soroksári-ut 96. sz. a levő faárúgyár telepére vezető iparvágányt.

9. A m. kir. államvasutak Budapest-Dunabalparti, körvasuti vontató vágányából a 0—1 szelv. közötti kiágazással a budapesti általános villamossági részv. társaságnak az V. ker. Tutaj és Berzenczey-utczában levő áramfejlesztő telepére épített iparvágányt.

VI.

VIZMŰ.

A székes-főváros vizellátását illetőleg a megelőző évben jelentettük, hogy a balparton munkába vették a káposztásmegyeri főtelepen a második, napi 120,000 köbméter szállítóképességű gépekkel felszerelt gépház felépítését, a gellérthegyi vízmedencze és a kőbányai magasabb területek vizellátására szolgáló telep építését.

Az 1903. év folyamán a balparti vízmű főtelepének második gép- és kazánháza elkészült és abban a gőzszivattyuknak és gőzkazánoknak felállítását is befejezték úgy, hogy a gépház üzemének megindításához már csak az szükséges, hogy a telep a városi főnyomócsővel összeköttessek.

A gellérthegyi medenczének építését 1903 július 30-án teljesen befejezték, üzembe azonban csak az előbb említett második géptelep megindítása után fogják venni.

A kőbányai magas területek vizellátására szolgáló szivattyutelep 1903-ban, a telepet körülvevő kerítés kivételével teljesen elkészült és 1903 október 26-án üzembe is vétetett.

Az 1903. év folyamán engedélyezett vízvezetéki csövek a következő helyeken voltak lefektetendők.

Kerület	U t a k é s t e r e k
I.	Dániel-ut, Halász-bástya, Ibolya-utcza, Csend-utcza, Csurgói-ut, Eresi-ut, Csorbai-ut, Királyhágó-utcza, Tigris-utcza, Nádor-tér, Nádor-utcza, Bástya-sétány, Országház-utcza, Kelenhegyi-ut, Fehérvári-ut, Átlós-ut, Lenke-ut, Karolina-ut, Daróczi-ut, Budafoki-ut, Major-utcza, Andor-utcza, Sárbogárdi-ut, Halmi-utcza, Szentpéteri-utcza, Kelenföldön több névtelen utcza, Diószegi ut, Ecsed-utcza, Albert-utcza, Mohai-ut, Magyarádi-ut
II.	Ákos-utcza, Nyul-utcza
III.	Timár-utcza, Óbudai-rakpart, Pusztaszeri-ut, Zöldmáli-utcza, Zöldmáli-ut, Szentendrei-ut

Kerület	U t a k é s t e r e k
IV.	— — —
V.	Lipót-körut, Wahrmann-utcza, Dráva-utcza, Szabadság-tér
VI.	Gömb-utcza, Rézmál-dülő, Névtelen-ut
VII.	Columbus-utcza
VIII.	— — —
IX.	— — —
X.	Kozma-utcza, Allomás-utcza, Szapáry-utcza, Bánya-utcza

Az engedélyezett csővonalak hossza a következő:

26 mm. belső átmérőjű cső	60 méter hosszban
30	170
40	65
50	230
75	100
100	8340
125	10915
150	6930
175	6000
200	975
225	780
275	1800
475	250
800	125
Összesen: 36740 méter hosszban	

VII.

CSATORNÁZÁS.

Az elmúlt évben a balparti városrészek csatorna hálózata minden irányban fejlődött, a mennyiben a szükség szerint létesített gyűjtő csatornákon kívül úgy a főgyűjtők, valamint a mellék gyűjtők hálózata is gyarapodott.

Az előző évben megkezdett dunaparti főgyűjtő építését folytatták és annak III-ik alagutszerűleg épülő szakaszából elkészült az év végéig mintegy 600 méter hosszú szakasz és az építkezéssel eljutottak a Ferencz József-térig, elkészült ennek a főgyűjtőnek nyílt árokban épülő IV-ik, V-ik és VI-ik szakasza úgy, hogy a főgyűjtő teljes befejezéshez már csak az alagutszerűleg épülő III-ik szakasz Ferencz József-tér és Országház-tér közötti részének kiépítése szükséges.

A III. számú magas főgyűjtő építését, a mely főgyűjtő előzőleg már a kerepesi temető I sz. kapujáig kiépült, az elmúlt évben szintén folytatták és kiépítették a IV-ik szakaszból még hátralevő köztemető uti részt a Juranics-utczáig 226.5 méter hosszuban, továbbá az V-ik szakasznak 674 méter hosszú részét a Juranics-utczától a Bethlen-utca és Ovoda-utca keresztezéséig.

A mellék gyűjtő hálózatbólkiépült a VI. kerület mellékgyűjtője, mely a Teréz-köruttól kifelé az Andrássy-út és Király-utca közé eső rész csatorna hálózatát a köruti főgyűjtővel köti össze.

Ez a mellék gyűjtő a Nagy-János utcánál kezdődik, a honnét 0.9/0.6 szelvénynyel és 1: 400 eséssel halad a Felső Erdősoron a Kis János-utczán és a Rózsa-utczán a Kemnitzer utczáig 330 méter hosszuban, majd 1.2/0.8 m, szelvénynyel és 1: 800 eséssel 495 méter hosszuban a Kemnitzer-utczán végig a Teréz-köruti főgyűjtőig, a melybe 3,0 méter Duna sempont fölötti magasságban torkol be.

Ugyancsak elkészült az elmúlt évben a VII. kerület Erzsébet köruton belül a Dob utca és Kerepesi-ut közé eső részének mellék gyűjtő csatornája a mely folytatását képezi a már előzőleg kiépült Vámház-körut- Károly köruti mellék gyűjtőnek. A 24 hektárnyi területre számításba vett 720 másodpercz liter csapadék és szennyvíz levezetésére szolgáló mellék gyűjtő a Dohány-utczában a Nyár-utczától a Károly-körutig 585 méter hosszúságban 1.2/0.8 szelvénynyel és 1: 1000 eséssel épült ki, úgy, hogy a Nyár-utczánál +3.94 a Károly-köruti betorkolásánál pedig +3.36 Duna sempont feletti fenék magassággal bír.

Az 1903. év folyamán a következő utvonalak esatornázásához
adtuk meg hazzájárulásunkat.

Kerület	U t v o n a l	Csatornahossz méterekben
I.	Halász bástya, Lágymányosi-út, Dezső-utcza, Orlay-utcza Daróczi-ut.	1350,0
II.	Albrecht-út, Rézmáldülő, névtelenút.	510,0
III.	— — —	—
IV.	— — —	—
V.	Szabadság-tér, Árbocz-utcza, Visegrádi-utcza.	965,0
VI.	Kemnitzer-utcza, Rózsa-utcza, Kis János-utcza, Felső Erdősor, Gács-utcza, Országbiró-utcza.	995,0
VII.	Szövetség-utcza, Hársfa-utcza, Dohány-utcza.	1040,0
VIII.	— — —	—
IX.	— — —	—
X.	Gergely-utcza.	360,0
	Összesen:	5220,

Az engedélyezett csatorna vonalak keresztmetszvények szerint következőleg csoportosíthatók:

410,0 m. hosszú	0,3 m. szelvénynyel
320,0 m. „	0,4 m. „
130,0 m. „	0,5 m. „
385,0 m. „	0,6 m. „
2895,0 m. „	$\frac{0,9}{0,6}$ m. „
1080,0 m. „	$\frac{1,2}{8,0}$ m. „

Összesen : 5220,0 m. hosszú.

VIII.

KÖZVILÁGÍTÁS.

A magyar villamossági részvénytársulat 1903. év folyamán a következő vonalakon fektetett kábeleket:

I. kerület: Roham-utcza, Kökény-utcza, Attila-körút, Országház-utcza, Mészáros-utcza, Promontori-út, Pauler-utcza, Döbrentei-tér, Alkotás-utcza, Attila-utcza, Dárda-utcza.

II. kerület: Lánchíd-tér, Mész-utcza, Retek-utcza, Csalogány-utcza.

III. kerület: Bécsi-út, Fő-tér.

IV. kerület; Zöldfa-utcza, Kötő-utcza, Vármegyház-utcza Eskü-tér, Magyar-utcza

V. kerület: Vadász-utcza.

VI. kerület: Bulyovszky-utcza, Bajza-utcza, Bajnok-utcza, Rózsa-utcza, Gyár-utcza, Dessewffy-utcza, Szondy-utcza, Révay-utcza.

VII. kerület: István-út, Szövetség-utcza, Alsóerdősor, Rózsa-utcza, Miksa-utcza.

VIII. kerület: Csokonay-utcza, Baross-utcza.

A magyar villamossági részvénytársulat által 1903. évben lefektetett kábelek árokossza 4570.00 méter.

A budapesti általános villamossági részvénytársaság 1903. év folyamán a következő vonalakon fektetett kábeleket:

I. kerület: Várkert, Szt.-György-tér.

II. kerület: Fő-utcza, Jégverem-utcza, Lánchíd-tér.

IV. kerület; Reáltanoda-utcza, Ujvilág-utcza, Molnár-utcza, Eskü-tér, Eskü-ut, Szerb-utcza, Irányi-utcza, Kishíd-utcza.

V. kerület: Szabadság-tér, Mérleg-utcza, Markó utcza, Aulich-utcza.

VI. kerület: Hermina-út, Szerecsen-utcza, Városliget, Nagy János-utcza, Szondy-utcza, Vasvári Pál-utcza, Dessewffy-utcza, Eötvös-utcza, Dávid-utcza, Aradi-utcza, Gyár-utcza, Vörösmarty-utcza.

VII. kerület: Kazinczy-utcza, Király-utcza, Jósika-utcza, Dob-utcza, Akácfa-utcza, Csömöri-ut, Wesselényi-utcza Csengery utcza, Kertész-utcza, Rottenbiller-utcza, Izabella-utcza, Nyár-utcza.

VIII. kerület: Német-utcza, Bérkocsis-utcza, Kisfaludy-utcza, Rigó-utcza.

IX. kerület: Csillag-utcza, Lónyay-utcza, Soroksári-utcza, Gyep-utcza, Rákos-utcza.

A budapesti általános villamossági részvénytársaság által 1903. év folyamán lefektetett kábelek árokossza 9042.12 méter.

Az 1903. év folyamán engedélyezett légszeszcso fektetések és lámpafelállítások a következő helyekre vonatkoznak,

Kerület	U t c z a é s t é r
I.	Győri-út, Szt.-Háromság-utca, Halász-bástya, Hidegkúti-út, Várkert-rakpart, Dezső-utca, Gellért rakodópart, Görög-utca, Fehérsas-utca, Labancz-ut, Budakeszi-ut, Napos-ut, Balta-köz, Tárnok-utca, Gellérthegy, Csáp-utca, Domb-utca, Orom-utca, Sáncz-utca.
II.	Albrecht-ut, Margit-rakpart, Batthyány-utca, Kapás-utca, Szegényház-utca, Csapláros-utca, Pala-utca, Szőnyeg-utca, Vidra-utca, Lánczhid-tér, alsó rakpart, Nyúl-utca.
III.	Laktanya-utca, Óbudai rakpart, Vörösvári-utca, Szőlőkert-utca
IV.	Eskü-ut és Váci-utca keresztezése, Galamb-utca, Szerb-utca, Ujvilág-utca, Zöldfa-utca
V.	Lipót-tér, Felső-rakpart, Szabadság-tér, Zoltán-utca, Rudolf-rakpart, Dagály-utca.
VI.	Kövér Lajos-utca, Felső-Erdősor, Nagy János-utca, Vágány-utca, Hermina-ut
VII.	Izsó-utca, Gyarmat-utca, Rombach-utca, Holló-utca
VIII.	— — —
IX.	Boráros-tér, Üllői-út
X.	Salgótarjáni-utca, Ihász-utca, Gergely-utca

Az engedélyezett lámpások száma:

Egész éjjeli . . . 265

Fél éjjeli . . . 333

Az 1903. év folyamán engedélyezett kőolajlámpás felállítások
a következő helyekre vonatkoznak.

Kerület	U t c z a é s t é r
I.	Istenhegyi-ut, Bán-utcza, Zsák-utcza, Zuhatag-ut, Virág-köz, Diós- árok melletti névtelen ut, svábhegyi templom előtti tér, Tücsök- utcza, Tétényi-ut, Tárogató-ut, Déli vasut melletti névtelen-ut, Daróczi-ut, Diószegi-ut, Karolina-ut, Lenke-ut, Királyhágó-utcza, Fűrj-utcza, Böszörményi-ut folytatását képező névtelen ut, Berényi- utcza, Hegyalja-ut, Albert-utcza, Major-utcza, Fehérvári-ut, Hangya-utcza, Tündér-utcza
II.	Trombitás-ut, Pátrány-ut, Fény-utcza, a Zárda-utczát a Niedermayer- utczával összekötő névtelen ut, Ákos-utcza
III.	Szemlőhegyi-dűlő, József-hegyre vezető névtelen ut, a Lelkész-utczát az Eszter-utcza folytatását képező uttal összekötő névtelen ut, a Lelkész-utczával párhuzamos névtelen ut, Pusztaszeri-utból kiágazó névtelen-ut, Zagyva-utcza
IV.	— — —
V.	Dráva-utcza fölötti kőtér, Országháztér, Árbocz-utcza, Esztergomi ut, Párkány-utcza
VI.	Hungária-körut, Máglya-utcza
VII.	— — —
VIII.	— — —
IX.	Beöthy-utcza
X.	Sirkert-ut és Ujhegyi-ut közötti téren, Czeglédi-ut, Száva-utcza, Zsivora-utcza, Vezér-utcza, Harmat-utcza és az abból kiágazó két névtelen-uton

Az engedélyezett lámpások száma:

Egész éjjeli 172 drb
Fél éjjeli 63 drb

E mellett engedélyeztük 9 nyári fél éjjeli lámpásnak felállítását, 5 lámpának áthelyezését, 7 fél éjjeli lámpásnak az egész éjjeliek közé, továbbá 25 nyári féléjjeli lámpás közül 15 lámpásnak az egész évi egész éjjeliek közé, 10 lámpásnak pedig az egész évi féléjjeliek közé sorozását.

I.	Magyar-utca Tüdő-utca
II.	Tomkó-utca Föld-utca a Káld-utca a Zöld-utca utcaival összekötő nyíláson az Árkos-utca
III.	László-utca Föld-utca a Káld-utca a Zöld-utca utcaival összekötő nyíláson az Árkos-utca
IV.	
V.	Magyar-utca Föld-utca a Káld-utca a Zöld-utca utcaival összekötő nyíláson az Árkos-utca
VI.	Hugyvári-utca Magyar-utca
VII.	
VIII.	
IX.	Föld-utca
X.	Sikert-utca és Újhegy-utca közötti téren (Közlekedés-utca) Magyar-utca

IX.

TELEGRÁF, TELEFON.

A székes-főváros területét behálózó telegráf és telefon vezetékek a közel multban lényeges átalakuláson mentek keresztül.

Már a kilenczvenes évek elején, a mikor az állami távbeszélő hálózat még bérlő részvénytársaság kezelése alatt állott, az újabb vonalak engedélyezését megelőző közigazgatási bejárásokon tanácsunk kiküldöttei, támogatva a székes-főváros kiküldötteitől, ismételten hangoztatták annak szükségét, hogy a székes-főváros utczáit és tereit mindig sűrűbben behálózó telegráf- és telefon-vezetékek helyeztessenek a föld alá. E törekvésnek csak azután lett eredménye, a mikor az állam a budapesti távbeszélő hálózatot saját kezelésébe vette át. Határozatba ment akkor a hálózatnak átalakítása oly módon, hogy az addig fenállott négy központ megszüntetésével a székes-főváros területén jelentkező összes előfizetők egy központba kapcsolassanak be, az állomások pedig részben földalatti kábelek felhasználásával kettős vezetékű áramkörökkel köttessenek össze a központtal. Az egy központ a kapcsolások gyorsaságát mozditja elő, a kábel és a kettős vezeték pedig az üzem biztonságát és jóságát emelik.

A hálózat átalakítási munkálatait 1898-ban kezdték meg és az 1903-ik év folyamán fejezték be. Az ujonan létesített központot, mely a Nagymező-utca és a Hajós-utca között fekszik, jelenleg 10.000 előfizető befogadására rendezték ugyan csak be, de a berendezés kiegészíthető 40.000 előfizetőnek megfelelően. Az új központból kiinduló átalakított vezetékhalózat a város területén elszórva berendezett felvezető pontokig földalatti kábelekben halad és csak ezektől a felvezetési pontoktól ágaznak szét nagyobb részt tetőtartókon az előfizetőkhez szolgáló légvezetékek. Összesen 65 ily felvezető pont készült, ezeknek száma azonban az előfizetők számának gyarapodásával szintén növekedni fog és idővel megközelíthető lesz az eszményi állapot, hogy minden háztömbnek legyen külön felvezető pontja, és minden utvonálnak felső vezetékkel való keresztezése elkerültessék; már a most létesített felvezető pontok mellett is a nagyobb utvonalak és terek átfeszítése majdnem teljesen elkerülhetővé vált. A földalatt elhelyezett kábelek hossza jelenleg 129.700 métert tesz ki, a kábelek elhelyezésére szolgáló csőcsatornákkal bíró betontömbök vonalhossza pedig 34522 méter. Az egyes kábelek 416 huzallal bírnak és így a kettős vezetékrendszer mellett minden kabelben 208 előfizető vezetéke fér el. A felvezető pontoktól az előfizetők állomásáig vezető légvezetékek hossza 5,250.000 méter; légvezetékül 1.5 mm.-es bronzhuzalok szolgálnak.

Az 1903 év folyamán következő telegráf-telefon vonalak képezték közigazgatási bejárás, illetőleg engedélyezés tárgyát.

A IV., V., VI., VII., VIII., IX. és X. kerületekben távbeszélő földalatti kábelek és légvezetékek.

A Budakeszi-utból kiágazólag a Remete-lakhoz távbeszélő légvonal.

A m. kir. szőlészeti kísérleti állomáshoz és az Erzsébet királyné-uton távbeszélő légvezetékek.

A főposta épület és a nemzeti muzeum épületében elhelyezett 80 sz. postahivatal között telegráf légvezetékek.

Az Erzsébet-sósfürdőbe, a központi városházba és a VI. kerületben több távbeszélő földalatti kábel és légvezetékek.

A Józsefvárosi pályaudvar kábeltornya és a honvéd központi lovas iskola között telegráf légvezetékek.

X.

VEGYESEK.

**Hungária-
forrás.**

Az I. ker. Döbrentey-téren az Erzsébet-hidhoz tartozó szabályozás céljára kisajátítottuk a Hegyi-féle ingatlant, melyen egy forrás is volt, az u. n. „Hungária-forrás. E forrást a Rudas-fürdőbe való bevezetés céljából a székes-fővárosnak kívántuk átengedni már eredetileg is. Szándékunk végrehajtását azonban fel kellett függesztenünk, mert az ingatlan volt tulajdonosai pert indítottak ellenünk, hogy a forrást, mint ilyet külön kártalanítsuk. Miután felperesek igényükkel a kir. Curia által is végérvényesen elutasítottak, a forrást a rendezési munkák befejeztével a székes-fővárosnak tényleg átadtuk s a főváros azt köszönettel fogadta.

**Irányi Dániel
szobra**

A székes-főváros közönsége Irányi Dániel mellszobrát abba a parkba óhajtotta tenni, mely a VI. ker. Gyár-utca vonalában az Andrassy-ut és a Szerecsen-utca közt fekszik. A szobor helyét nem tartottuk szerencsés választásnak. Az emlékmű csekély módosítással másolata a kerepesi-uti temetőben levő siremléknek, magassága mintegy 3,5 mtr. E szerény mérettel az adott környezetben kellően nem érvényesülhet, az előtte levő szökőkút s a közelében levő fák és bokrok miatt az Andrassy-utról alig látható. Czélszerűnek tartottuk volna tehát megfontolás alá venni, valjon kívánatos-e az emlékművet arcczal az Andrassy-ut felé fordítani, honnan az legkevésbé szemlélhető és nem volna-e helyesebb a szobrot arcczal a Gyár-utca egyik vagy másik oldala felé fordítani, vagy pedig a szobrot a király-utcai oldalra állítani, vagy végül a szobor helyzetét megtartva, az előtte levő kutat akként alakítani át, hogy az a szobor hatását ne rontsa. Ezeket az észrevételeket megtéve, kijelentettük másfelől, hogy a mennyiben a székes-főváros mégis ragaszkodnék elhatározásához, valósitása elé akadályt nem gördítünk.

Utcza-nevek.

Az utak, utcák és terek megjelölését műszaki osztályunk által szorgos helyszíni vizsgálat alá vétettük, és meggyőződünk arról, hogy a név- és házszám-táblák helyes kifüggesztése és azok karban tartása nem történik a szükséges gondossággal. S miután ez a körülmény megnehezíti a főváros területén a közönség tájékozódását és eligazodását, a székes-főváros tanácsához fordultunk, hogy közegeit megfelelően utasítsa, főleg abban az irányban, hogy minden utcakereszteződésnél és minden utcatorkolatnál legyen alkalmas helyen az utca nevét jelző tábla. — Egyuttal elhatároztuk, hogy az utcanevek az illető kerület és a közelebbi fekvés megjelölésével rendszeres jegyzékbe foglaltatván, hivatalos kiadvány gyanánt nyomtatásban a közönség rendelkezésére legyenek. A névjegyzék a múlt év eleje óta már közkézen forog.

Sertéshiz-
lalda a Hűvös-
völgy szom-
szedságában.

A Lipótmezei országos elmeógyógyintézet a hidegkúti határban, közvetlenül a Hűvös-völgy mellett, nagyobb sertéshizlaldát óhajt létesíteni. A pomázi járás főszolgabírája által elrendelt engedélyezési tárgyaláson nem mulasztottuk el — utalással az 1870. évi X. t.-cz. 15. §-ára is — a leg-határozottabban óvást tenni e szándék ellen, rámutatva a veszedelemre, mely e hizlalda által a székes-fővárost, különösen ennek egyik legkiesebb nyaraló vidékét fenyegeti. Kategorikusan s az okok egész tömegével foglalt ellene állást a székes-főváros tanácsa is, támogatva a nem kevésbé aggódó magán érdekelttség által. Ugyanezt tette Hidegkut község előljárósága, úgy hogy a folyamodó intézeten kívül senki sem volt, aki ne tiltakozott volna a szándék megvalósítása ellen. A fellépés egyelőre sikerre vezetett, nevezetesen az intézet kérelmével első fokon elutasított.

Faközraktár.

Az újpesti kikötő alatt a magyar leszámítoló és pénzváltó bank által tervezett faközraktári vállalat céljára a kormányval folytatott tárgyalásaink eredményéhez képest a fővárosi pénzalap tulajdonát képező telkekből mintegy 37000 ölet a székes-főváros közönségének ingyen átengedni készeknek nyilatkoztunk, azzal az egyedüli fentartással, hogy a meny-nyiben a közraktári intézmény bármi okból nem létesülne, ezen esetben a kérdéses terület, mint a fővárosi pénzalap tulajdona felett ismét szabadon fogunk rendelkezni. A vállalat további sorsa felől várjuk a székes-főváros értesítését.

Vásárcsarnok

Az eredeti program szerint egy detail-csarnok jött volna a Döbrentey-térre is. E célra a székes-főváros a dunaparton a szükséges ingatlanokat kisajátította. Időközben az Erzsébet-hiddal kapcsolatos rendezés során az a megállapodás jött létre, hogy a hidfőtől jobbra-balra fekvő terület, tehát a vásárcsarnoknak szánt tömb is park gyanánt képeztessek ki. Hogy ezen üdvös eszme megvalósítását előmozdítsuk, kötelezettséget vállaltunk arra, miszerint a Tabán és a Krisztinaváros számára szükséges vásárcsarnok új telkének megszerzési költségeihez 200.000 koronával hozzájárulunk. Ami a további tárgyalások eredményét illeti, jelezhetjük, hogy a kiküldött vegyes bizottság a csarnok helyéül a Szent-János-tér, Attila-körút, Árok- és Iv-uteza közötti területet hozta javaslatba és ezt a székes-fővárossal egyetértőleg el is fogadván, most a kisajátításon van a sor.

Nagyméltóságu magyar királyi Miniszterium!

A működésünkről szóló jelentés kiegészítésére az 1870. évi X. t.-cz. 27. §-a értelmében bemutatjuk az általunk kezelt alapok 1903. évi zárszámadásait is, kérve, hogy ezeket megvizsgálatni és részünkre a felmentvényt megadni méltóztassék.

Végül megemlítjük, hogy e jelentésünket a zárszámadásokkal és 1904. évi belkezelési költség-előirányzatunkkal együtt nyomtatásban közzétettük és az országgyűlés mindkét házának, valamint Budapest székesfőváros hatóságának is megküldöttük.

Kelt Budapesten, 1904. évi augusztus hó 28-án.

Podmaniczky Frigyes s. k.

alelnök.

Garancsy Mihály s. k.

ministeri tanácsos.

I. A fővárosi pénzalap

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi bevételek.						
<i>a) Rendes bevételek.</i>						
1	3	Ház és telekbérjövedelem	4 799	08		
2	83	Kamatjövedelem	83.148	54		
3	13	Utadójövedelem	394 355	55		
4	16	Kiszökelléki és használati díjak	4.133	50		
5	26	Évi használati díjak	10	—		
6	33	Terjedék eladás	38 260	54		
7	42	Fővárosi közmunkák tanácsa palotájának házbér és egyéb jövedelmei	11 940	—		
<u>Együtt . . .</u>					536.647	21
<i>b) Rendkívüli bevételek.</i>						
8	45	Budai körut jövedelme	7.047	78		
9	52	Ház-telek eladás, épület és utépítési anyag-eladás . .	67.122	96		
10	53	Házadó és járulék visszatérítés	8	26		
11	56	Térítmények	23.361	05		
<u>Együtt . . .</u>					97 540	05
<u>Valódi bevételek főösszege . .</u>					<u>634.187</u>	<u>26</u>
II. Átfutó bevételek.						
<i>a) Megtérített előlegek.</i>						
12	64	Egyéb előlegek	27.264	66		
13	90	Farkasréti köztemetőbe vezető villamos vasút céljára adott és a budapesti közuti vaspálya társaság által meg- térítendő előleg	2.132	40		
14	103	Elszámolandó előlegek	38.100	74		
15	110	Magyar földhitelintézet	1,071.591	35		
16	112	Fizetési előlegek	2.631	90		
<u>Együtt . . .</u>					1,141.721	05
<i>b) Idegen pénzek.</i>						
17	115	Viszafizetendő egyéb idegen pénzek	5.019	25		
18	121	Tiszti adó és szolgálati díjak	4.248	93		
19	124	Fizetés letiltások	906	50		
<u>Együtt . . .</u>					10.174	68
<u>Átfutó bevételek főösszege: . .</u>					<u>1,151.895</u>	<u>73</u>
<u>Valódi bevételek főösszege: . .</u>					<u>634.187</u>	<u>26</u>
<u>Valódi és átfutó bevételek főösszege: . .</u>					<u>1,786.082</u>	<u>99</u>
<u>Átvitel . . .</u>					1,786.082	99

1903. évi zárszámadása.

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
		I. Valódi kiadások.				
		<i>a) Rendes kiadások.</i>				
		Ügyviteli költségek.				
		<i>a) Személyi járandóságok.</i>				
1	2	Fizetések, lakpénzek és pótlékok	125 500	—		
2	4	Rendes díjnokok díjazása	5 576	09		
3	5	Ruhailletmények	800	—		
4	7	Hidbérek	180	—		
5	9	Jutalmak és segélyek	1 200	—		
6	49	Végleges nyugdíjak	6 708	—		
7	51	Özvegyi nyugdíjak	5 208	68		
8	53	Nevelési járulék	96	—		
9	55	Kegydíj	400	—		
		<u>Együtt . . . . .</u>			145.668	77
		<i>b) Dologi kiadások.</i>				
10	12	Fűtésre	2 384	30		
11	15	Hivatali helyiségek világítására	280	80		
12	17	Hivatali helyiségek tisztogatására	610	20		
13	20	Papír-, író és rajzszerekre	966	42		
14	23	Nyomtatványok és könyvkötésre	1 723	36		
15	25	Leltári tárgyak beszerzésére	887	52		
16	26	Leltári tárgyak fenntartási ára	63	80		
17	30	Egyéb irodai szükségletre	480	64		
18	38	Bérekoci és küldöncdíjakra	335	54		
19	41	Felméréseknél szükséges napszamosok bérei	345	60		
20	45	Fővárosi közmunkák tanácsa házának fenntartási költsége	2 544	75		
		<u>Együtt . . . . .</u>			10 622	93
		<i>a) Rendkívüli kiadások.</i>				
21	57	Altisztek és szolgák 10 ⁰ / ₁₀ -os fizetési segélyei	380	—		
		<u>Együtt . . . . .</u>			380	—
		<u>Belkezelési előirányzat összegei . . . . .</u>			156.671	70
		<i>d) Kezelési és egyéb kiadások:</i>				
22	60	Buda és egyéb szabályozási költségek	15 012	—		
23	63	Épület fenntartási költség	573	83		
24	66	Ház-telek adó, vízdíj és tőkekamat-adó	8 584	29		
25	86	Ház- és telekvétel	158 461	63		
26	72	Kamat kiadás	1 658	45		
27	73	Kiszökellési és használati díj visszatérítés	250	—		
		<u>Átvitel . . . . .</u>	184 540	20	156.671	70

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
		Áthozat . . .			1 786.082	99
		Valódi és átfutó bevételek főösszege . . .			1,786.082	99

Budapest, 1903. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.

min. számtanácsos.

Ezen zárszámadást, egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben
Budapestben, a fővárosi közmunkák tanácsának 1904 évi

Rupp Imre s. k.

Lukács

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
		Áthozat . . .	184.540	20	156.671	70
28	78	Különféle költségek	12 536	07		
29	84	Terjedék beváltás	43.534	76		
30	91	Útadó behajtási költségek, jutalomdíjak	6.450	—		
		Együtt . . .			247.061	03
		Rendes kiadások főösszege . . .			403.732	73
		<i>B) Rendkívüli kiadások.</i>				
31	93	Budai-körut építési és egyéb költségei	7	24		
32	104	Temetkezési járulék	2.230	66		
33	160	Egyéb rendkívüli kiadás	140	—		
34	161	Gizellatér-parkozási költsége	4.845	42		
35	165	Gellértraktart útépítési költsége	93.765	35		
36	168	Gellérthegyi szerpentin-út építési költsége	33.800	—		
		Együtt . . .			134.788	67
		Valódi kiadások főösszege . . .			538.521	40
		II. Átfutó kiadások.				
		<i>a) Adott előlegek.</i>				
37	106	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett összeg	623.451	10		
38	108	Fizetési előlegek	2.225	—		
39	110	Elszámolandó előlegek	30.904	98		
40	123	Egyéb előlegek	223.400	95		
41	131	Farkasréti temetőbe vezető villamos-vasút céljára adott és a budapesti közuti vaspálya társaság által megtérítendő előleg	3.853	22		
		Együtt . . .			883.835	25
		<i>b) Idegen pénzek.</i>				
42	136	Fizetés letiltás	906	50		
43	138	Tisztiodó és szolgálati díj	4 248	93		
44	144	A várban építendő új pénzügyministeri palota telke céljára nyert javadalmazás terhére teljesített fizetések	352 961	96		
45	151	Visszafizetendő egyéb idegen pénzek	5.608	95		
		Együtt . . .			363.726	34
		Átfutó kiadások főösszege . . .			1.247.561	59
		Valódi és átfutó kiadások főösszege . . .			1.786.082	99

december hó 31-én.

tanácsának számvevősége

Molitorisz Gyula s. k.

min. számtiszt.

tett egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk

junius hó 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

Antal s. k.

Heltai Ferencz s. k.

2. Az új hidakkal kapcsolatos rendezésekre

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi bevételek.						
<i>a) Rendes bevételek.</i>						
1	6	Kamat	59.489	44		
		Együtt . .			59.489	44
<i>b) Rendkívüli bevételek.</i>						
2	11	Telek eladás	150.164	15		
3	23	Házadó és járulék visszatérítés	3.100	01		
4	24	Vizdíjtérimény	146	26		
5	25	Épület fenntartási és házkezelési költség térimény	623	16		
6	26	Különféle kiadás térimény	891	40		
7	27	Ház és telekvételár térimény	141.572	40		
8	28	Kisajátítási költség térimény	1.732	20		
9	30	Eskütéri hid feljáróinak építési költség tériménye	300	—		
		Együtt . .			298.529	58
		<u>Valódi bevételek fősszege . .</u>			358.019	02
II. Átfutó bevételek.						
10	13	A magyar földhitelintézet által visszafizetett cselekvő tőke	1.348.745	36		
		Együtt . .			1.348.745	36
		<u>Valódi és átfutó bevételek fősszege . .</u>			1.706.764	38

Budapest, 1903. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferenc s. k.

min. számtanácsos.

Ezen zárszámadást, egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben

Budapest, a fővárosi közmunkák tanácsának 1904. évi

Rupp Imre s. k. **Lukács**

szolgáló alap 1903. évi zárszámadása.

Tételszám.	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi kiadások.						
<i>a) Rendes kiadások.</i>						
1	1	Ház és tőkekamat-adó	5.296	10		
2	3	Házkezelési és épület fenntartási költség . .	6	—		
3	6	Különféle kiadás	146	70		
<u>Együtt . .</u>					5.448	80
<i>b) Rendkívüli kiadások.</i>						
4	2	Házbér	11.079	76		
5	15	Eskütéri híd feljáróinak építési költsége . .	227.901	19		
6	19	Szent-Gellért szobor elhelyezésével kapcsolatos költség	38.741	68		
7	17	Ház és telek-vételár	20.094	80		
8	26	Sáros fürdő vételára és kamata fejében befolyt és a m. kir. pénzügyminister rendelkezésére bocsátott összeg	1.050.795	23		
<u>Együtt . .</u>					1.348.612	66
<u>Valódi kiadások főösszege . .</u>					1.354.061	46
II. Átfutó kiadások.						
9	22	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	352.702	92		
<u>Együtt . .</u>					352.702	92
<u>Valódi és átfutó kiadások főösszege . .</u>					1.706.764	38

december hó 31-én.

tanácsának számvevősége.

Molitorisz Gyula s. k.

min. számtiszt

tett egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

junius hó 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

Antal s. k. **Heltai Ferencz** s. k.

3. A katonai laktanya telek kisajátítási

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi bevételek.						
<i>a) Rendes bevételek:</i>						
1	4	Kamatjövedelem	112.217	71		
2	8	Házbérjövedelem	11.079	76		
		<u>Együtt . .</u>			123.297	47
<i>b) Rendkívüli bevételek:</i>						
3	12	Flórián-laktanya vételára	25.000	—		
4	15	Ujépületi telektömb értékesítése folytán befolyt vételárak	513.159	52		
		<u>Együtt . .</u>			538.159	52
		<u>Valódi bevételek főösszege: . .</u>			661.456	99
II. Átfutó bevételek.						
5	18	A magyar fölhitelintézet által visszafizetett cselekvőtőke	2.233.308	23		
6	25	Adott és megtérítendő előleg	365.598	92		
7	30	Visszafizetendő idegenpénz	6.806	20		
		<u>Együtt . .</u>			2.605.713	35
		<u>Valódi és átfutó bevételek főösszege: . .</u>			3.267.170	34

Budapest, 1903. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferenc s. k.
min. számtanácsos

Ezen zárszámadást, egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben

Budapesten, a fővárosi közmunkák tanácsának 1904. évi

Rupp Imre s. k.   **Lukács**

alap 1903. évi zárszámadása.

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I Valódi kiadások.						
<i>a) Rendes kiadások:</i>						
1	1	Házadó és tőkekamat-adó	9.074	63		
2	2	Vizdíj	146	26		
3	4	Különféle kiadás	1.124	40		
4	6	Kamat kiadás	11.875	90		
5	9	Épület fenntartási és házkezelési költség . .	623	16		
6	12	Kisajátítási költség	1.732	20		
7	32	Kövezési járulék	646	30		
		<u>Együtt . .</u>			25.222	85
<i>b) Rendkívüli kiadások:</i>						
8	5	Ujépületi telektömb értékesítése folytán befolyt vételárakból a m. kir. pénzügyminis- terium rendelkezésére bocsátott összeg .	1.726.123	55		
9	7	Kamatjövedelem czimén befolyt összegekből a m. kir. pénzügyminis- terium rendelkezésére bocsátott összeg	273.876	45		
10	11	Ház és telekvételár	141.572	40		
11	18	Pálfy-téri volt katonai élelmezési raktár át- alakításából felmerült költségek	46.298	34		
		<u>Együtt . .</u>			2.187.870	74
		<u>Valódi kiadások főösszege: . .</u>			2.213.093	59
II. Átfutó kiadások.						
12	8	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett ese- lekvő tőke	1.020.499	01		
13	16	Adott és megtérítendő előleg	26.405	03		
14	26	Visszafizetendő idegenpénz	7.172	71		
		<u>Együtt . .</u>			1.054.076	75
		<u>Valódi és átfutó kiadások főösszege: . .</u>			3.267.170	34

december hó 31-én.

tanácsának számvevősége.

Molitorisz Gyula s. k.
min számtiszt.

tett egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

junius hó 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

Antal s. k. **Heltai Ferencz** s. k.

4. Az előleg alap 1903.

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi bevételek.						
<i>a) Rendes bevételek:</i>						
1	2	Kamat	15.443	68		
2	6	Különléle bevétel	1.848	56		
		<u>Együtt . . .</u>			17.292	24
<i>b) Rendkívüli bevételek:</i>						
3	11	Dunaszabályozás által nyert telkek eladása .	51.379	20		
4	13	Járdafektetési járulék	1.370	28		
5	15	Kisajátítási járulék	5.705	56		
6	17	Telekbérjövdelem	126	—		
7	19	Utczaterület eladása	19.794	61		
		<u>Együtt . . .</u>			78.375	65
<i>c) Térítmények:</i>						
8	27	Térítmény	282	14		
		<u>Együtt . . .</u>			282	14
		<u>Valódi bevételek főösszege: . .</u>			95.950	03
II. Átfutó bevételek.						
9	21	A magyar földhitelintézet által visszafizetett cselekvő tőke	502.494	03		
		<u>Együtt . . .</u>			502.494	03
		<u>Valódi és átfutó bevételek főösszege . .</u>			598.444	06

Budapesten, 1903. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferenc s. k.

mia. számtanácsos.

Ezen zárszámadást, egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben

Budapesten, a fővárosi közmunkák tanácsának

Rupp Imre s. k.

Lukács

évi zárszámadása.

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi kiadások.						
<i>a) Rendes kiadások:</i>						
1	1	Különtéle kiadás	708	36		
2	4	Tőkekamat adó	1.407	75		
		Együtt . .			2.116	11
<i>b) Rendkívüli kiadások:</i>						
3	8	Telekvételár	1.400	—		
4	14	Kamat	676	81		
		Együtt . .			2.076	81
		Valódi kiadások főösszege: . .			4.192	92
II. Átfutó kiadások.						
5	12	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	94.251	14		
6	10	Állami előleg	500.000	—		
		Együtt . .			594.251	14
		Valódi és átfutó kiadások főösszege:			598.444	06

december hó 31-én.

tanácsának számvevősége.

Molitorisz Gyula s. k.

min. szán tisztt.

tett egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1904. évi június 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

Antal s. k.

Heltai Ferencz s. k.

5. A Kossuth Lajos-utcai kisajátítási-

Tételszám.	Főkönyvi lapszám.	Bevétel	Egyenkint		Összesen	
			korona	fil.	korona	fil.
I. Valódi bevételek.						
<i>a) Rendes bevétel.</i>						
1	17	Kamatjövedelem	80.947	25		
		<u>Együtt . . .</u>			80.947	25
<i>b) Rendkívüli bevétel.</i>						
2	18	Budapest fő és székváros 50%-os járuléka a Kossuth Lajos-utca szabályozási költségeihez	700.000			
		<u>Együtt . . .</u>			700.000	
<u>Valódi bevételek fősszege . . .</u>					780.947	25

Budapesten, 1903. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferenc s. k.
miniszteri számtanácsos.

Ezen zárszámadást, egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben
Budapesten, a fővárosi közmunkák tanácsának 1904.

Rupp Imre s. k. **Lukács**

alap 1903. évi zárszámadása

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			Korona	fil.	korona	fil.
I. Valódi kiadások.						
<i>a) Rendes kiadások.</i>						
1	9	Tőkekamat adó	114	73		
2	12	Kamat kiadás	79.800			
		<u>Együtt . . .</u>			79.914	73
<i>b) Rendkívüli kiadás.</i>						
3	28	A Dréher féle ingatlan felerészének átengedéséért a székes-fővárosnak kijáró összeg. . .	700.000	—		
		<u>Együtt . . .</u>			700.000	—
		<u>Valódi kiadások főösszege . . .</u>			779.914	73
II. Átfutó kiadások.						
4	2	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	1.032	52		
		<u>Együtt . . .</u>			1.032	52
		<u>Valódi és átfutó kiadások főösszege . . .</u>			780.947	25

december hó 31-én.

tanácsának számvevősége.

Molitorisz Gyula s. k.

miniszteri számtiszt

tett egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

évi június 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

Antal s. k. **Heltai Ferencz** s. k.

6. A halászbástya rendezésére szánt

Tételszám	Főkönyvi lapszám	B e v é t e l	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi bevételek.						
<i>Rendes bevételek.</i>						
1	1	Államkinestár járuléka a Halász-bástya építési költségeihez	17.000	—		
2	6	Kamatjövedelem	3.394	31		
<u>Együtt . . .</u>					20.394	31
II. Átfutó bevételek.						
3	8	A magyar földhitelintézet által visszafizetett cselekvőtőke	101.164	26		
4	10	Adott és megtérítendő előleg	71	28		
5	21	Visszafizetendő idegen pénz	200	—		
<u>Együtt . . .</u>					101.435	54
<u>Valódi és átfutó kiadások főösszege: . . .</u>						
					121.829	85

Budapesten, 1903. évi

A fővárosi közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. számtanácsos.

Ezen zárszámadást, egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben

Budapesten, a fővárosi közmunkák tanácsának 1904. évi

Rupp Imre s. k. **Lukács**

alap 1903. évi zárszámadása.

Tételszám	Főkönyvi lapszám	K i a d á s	Egyenként		Összesen	
			korona	fillér	korona	fillér
I. Valódi kiadások.						
<i>Rendes kiadások</i>						
1	2	Halászbástya déli bástyájának építési költsége	12.131	17		
2	6	Halászbástya északi bástyájának építési költs.	59.127	81		
3	7	Halászbástya nagyszabad lépcsőjének építési költsége	18.674	24		
4	10	Különféle kiadás	35	40		
5	13	Tőkekamatadó	339	42		
6	22	Szobrászmintázási költség	75	54		
7	25	Építésvezetői díj	7.040	10		
8	29	Szent-György lovasszobor létesítési költsége	4.300	—		
<u>Együtt . .</u>					101.723	68
II. Átfutó kiadások.						
9	16	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvőtőke	20.034	89		
10	27	Adott és megtérítendő előleg	71	28		
<u>Előleg . .</u>					20.106	17
<u>Valódi és átfutó kiadások főösszege: . .</u>					121.829	85

december hó 31-én

tanácsának számvevősége.

Molitorisz Gyula s. k.
min. számtiszt.

tett egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

junius hó 15-én tartott pénzügyi bizottsági üléséből.

Antal s. k.   **Heltai Ferencz** s. k.

A fővárosi közmunkák tanácsa belkezelési költségelőirányzata 1904. évre.

Rovat	Alrovat	Tétel	1904. évi előirányzat		1903. évre	Tétel	
			Egyenként	Összesen	megállapított költségvetés		
I. fejezet. Rendes kiadások.			k o r o n a				
I. ezim Ügyviteli költségek.							
		<i>Személyi járandóságok.</i>					
1	1	Fizetések lakpénzek és pótlékok		125.800	125.500	1	
	2	Rendes díjnokok díjazása		5 856	5.840	2	
	3	Ruhailletmények		800	800	3	
	4	Hidbérek		180	180	4	
	5	Jutalmak és segélyek		1.200	1.200	5	
		Összesen		<u>133 836</u>	<u>133 520</u>		
2		<i>Dologi kiadások.</i>					
	1	Hivatali és irodai költségek					
	1	Fűtésre	2 870		2 870	1	
	2	Hivatali helyiségek világítására	580		680	2	
	3	Hivatali helyiségek tisztogatására	600		600	3	
	4	Papir, író és rajzszerekre	1.600		1 600	4	
	5	Nyomtatványok és könyvkötésre	3 200		3.500	5	
	6	Rajzeszközök, szakkönyvek, stb. beszerzésére	800		500	6	
	7	Leltári tárgyak beszerzésére és fenntartására	1.100		200	7	
	8	Egyéb irodai szükségletekre	600	11 350	600	8	
	2	Bérfővárosi és küldöncdíjakra		500	700	2	
	3	Fővárosi közmunkák tanácsa házának fenntartási költsége			2 514	3	
	4	Felméréseknél szükséges napszámosok bérei		400	400	4	
		Összesen		<u>12.250</u>	<u>14.164</u>		
3		<i>Nyugdíjak.</i>					
	1	Ideiglenes nyugdíj				1	
	2	Végleges „		2.816	8.840	2	
	3	Özvegyi „		6 572	2.692	3	
	4	Nevelési járulék		82	96	4	
	5	Kegydíj		400	400	5	
		Összesen		<u>9.870</u>	<u>12 028</u>		
		Rendes kiadások főösszege		<u>155.956</u>	<u>159 712</u>		
4		II. fejezet Rendkívüli kiadás.					
		Altisztek és szolgák 10%-os fizetési segélyei		380	380	4	
		Kiadások főösszege		<u>156.336</u>	<u>160.092</u>		

Kelt Budapesten, a fővárosi közmunkák tanácsának

Szuppán Ferencz s. k.

min. számtanácsos.

Podmaniczky

al-

94
M. E.

Ezen előirányzatot az 1904. évi január hó 9-én tartott ministertanács határozata alapján

Kelt Budapesten, 1904. évi

gróf Tisza

m. kir.

2002
2003 JUL 14

